

I S S N 1 3 9 2 - 7 3 7 X

Archivum Lithuanicum 18

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO
VILNIAUS UNIVERSITETAS
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

ARCHIVUM *Lithuanicum* 18

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
VILNIUS 2016

Redaktorių kolegija / Editorial Board:

PROF. HABIL. DR. *Giedrius Subačius* (filologija / philology),
(vyriausiasis redaktorius / editor),

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO,
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Birutė Triškaitė* (filologija / philology),
(vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja / associate editor),

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

HABIL. DR. *Ona Aleknavičienė* (filologija / philology),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

PROF. HABIL. DR. *Roma Bončkutė* (filologija / philology),
KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

PROF. DR. *Pietro U. Dini* (kalbotyra / linguistics),
UNIVERSITÀ DI PISA

PROF. HABIL. DR. *Jolanta Gelumbeckaitė* (kalbotyra / linguistics),
JOHANN WOLFGANG GOETHE-UNIVERSITÄT FRANKFURT AM MAIN

DR. *Reda Griškaitė* (istorija / history),
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DOC. DR. *Birutė Kabašinskaitė* (filologija / philology),
VILNIAUS UNIVERSITETAS

PROF. HABIL. DR. *Bronius Maskuliūnas* (filologija / philology),
ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

DOC. DR. *Jurgis Pakerys* (filologija / philology),
VILNIAUS UNIVERSITETAS

PROF. HABIL. DR. *Rūta Petrauskaitė* (filologija / philology),
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS, KAUNAS

HABIL. DR. *Christiane Schiller* (kalbotyra / linguistics),
HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

PROF. DR. *William R. Schmalstieg* (kalbotyra / linguistics),
PENNSYLVANIA STATE UNIVERSITY, UNIVERSITY COLLEGE

HABIL. DR. *Darius Staliūnas* (istorija / history),
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Mindaugas Šinkūnas* (kalbotyra / linguistics),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Aurelija Tamošiūnaitė* (filologija / philology),
JOHANNES GUTENBERG-UNIVERSITÄT MAINZ

DR. *Jurgita Venckienė* (filologija / philology),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

Turinys (Contents)

Straipsniai (Articles)

Ona Aleknavičienė

Biblijos frazeologizmai Jokūbo Brodovskio rankraštyje

Litauische Sprichwörter und Rätsel o 9

Birutė Triškaitė, Žavinta Sidabraitė

Johannas Jacobas Quandtas tikrai mokėjo lietuviškai o 47

Philip Kraut

Jacob Grimm und die litauische Sprache –

II. *Etymologische Forschung im Deutschen Wörterbuch* o 89

Giedrius Subačius

Simono Daukanto *Istorijos žemaitiškos* (1828–1834)

rašybos lūžiai: diakritikai, geminatos, digrafai o 135

Mindaugas Šinkūnas

Kristus, Krystus, Christus, Chrystus ar *Cristus?*

Vardo rašybos raida XVI–XIX amžiaus raštuose o 185

Daiva Sinkevičiūtė

Lietuvių dvikamienių vardų trumpinių kilmės asmenvardžiai

ir jų kamienų užrašymo ypatybės Vilniaus naujųjų miestiečių

ir laiduotojų 1661–1795 metų sąrašė o 221

Reda Griškaitė

„Kasdienybės rašymas“ kaip provincijos intelektualų kūrybinės raiškos ženklas

(Šiaurių dvaro savininko Teodoro Narbuto pavyzdys) o 255

Tamara Bairašauskaitė

Bajorų žemvaldžių ekonominės ir socialinės minties trajektorijos:

rašytinis Antano Medekšos palikimas o 303

Giedrius Subačius, Pēteris Vanags

Žodis *valstybē* – Simono Daukanto pasiskolintas latvizmas o 337

Recenzijos (Reviews)

Birutė Kabašinskaitė

Recenzuojama: *Altlitauisches etymologisches Wörterbuch* 1–3, 2015 o 375

Aurelija Tamošiūnaitė

Recenzuojama: Gijsbert Rutten, Marijke J. van der Wal, *Letters as Loot. A sociolinguistic approach to seventeenth- and eighteenth-century Dutch*, 2014 ○ 385

Liucija Citavičiūtė

Recenzuojama: Žavinta Sidabraitė (par.),
Kūdikių prietelius. Skaitinių vadovėlis, 2015 ○ 397

Jolanta Gelumbeckaitė

Recenzuojama: Bettina Bock, Maria Kozianka (Hrsg.),
Schleichers Erben. 200 Jahre Forschung zum Baltischen und Slawischen, 2014 ○ 405

Alma Braziūnienė

Recenzuojama: Roma Bončkutė (par.), *Vaclovo Biržiškos ir Petro Joniko susirašinėjimas (1948–1955)*, 2015 ○ 413

Akvilė Grigoravičiūtė

Recenzuojama: Francesco Zamblera, *Jidiš kalbos žodynelis*, 2015 ○ 421

Roma Bončkutė

Recenzuojama: Domas Kaunas, Audronė Matijošienė,
Vilija Gerulaitienė (par.), *Mažosios Lietuvos lietuviai Kanadoje. Išėjimo Jurgio Kavolio 1891–1940 metų dokumentinis paveldas*, 2015 ○ 425

Paulius V. Subačius

Recenzuojama: Darius Staliūnas (sud.),
Lietuvos erdvinės sampratos ilgajame XIX šimtmetyje, 2015 ○ 433

Nijolė Strakauskaitė

Recenzuojama: Vasilijus Safronovas, *Nacionalinių erdvių konstravimas daugiakultūriame regione: Prūsijos Lietuvos atvejis*, 2015 ○ 443

Diskusijos, apžvalgos, pastabos (Discussions, Surveys, Notes)

Ernesta Kazakėnaitė

Glaustai apie pirmosios Biblijos latvių kalba vertimo istoriją ○ 451

Ona Aleknavičienė

Gotfrydui Ostermejeriui – 300 metų ○ 469

Daiva Kardelytė-Grinevičienė, Dalia Kiseliūnaitė

Tarptautinė konferencija, skirta Georgo Wenkerio sakinių vertimams į užsienio kalbas ○ 479

Regina Venckutė

In memoriam: Algirdas Sabaliauskas (1929–2016) ○ 483

Daiva Sinkevičiūtė
Vilniaus universitetas

Lietuvių dvikamienių vardų trumpinių kilmės asmenvardžiai ir jų kamienų užrašymo ypatybės Vilniaus naujųjų miestiečių ir laiduotojų 1661–1795 metų sąrašė

1. ĮVADAS. Publikacijoje tęsiama lietuviškos kilmės XVII–XVIII amžių Vilniaus miestiečių vardyno, kurio šaltinis yra iš šio miesto tarybos knygų Agniaus Urbanavičiaus¹ išrinkti ir publikuoti 1661–1795 metų naujųjų miestiečių įrašai (toliau – *Sąrašas*)², analizė³, pildanti ankstesnius Zigmo Zinkevičiaus darbus apie Vilniaus, jo apylinkių gyventojų vardyną⁴. *Sąrašė* fiksuota daug tikrinės vilniečių leksikos, todėl kaip šaltinis jis svarbus Vilniaus onimų analizei, ką teigia ir jo rengėjas⁵. Kadangi tie patys miesto piliečiai laiduodavo ne kartą, taip pat naujaisiais miestiečiais buvę asmenys tapdavo laiduotojais⁶, todėl *Sąrašė* kartojėsi tų pačių asmenų užrašymai padėjo patikimiau nustatyti jų formas.

Analizės objektu pasirinkti *Sąrašė* fiksuoti Vilniaus, jo apylinkių lietuvių dvikamienių vardų trumpinių kilmės asmenvardžiai ir jų kamienai, o šį pasirinkimą lėmė ankstesnis tyrimas, kai buvo išskirti *Sąrašo* dvikamienių vardų kilmės asmenvardžiai bei aptartos jų kamienų užrašymo ypatybės⁷. Kadangi tie patys vilniečių dvikamienių paveldėtų vardų kamienai išliko ir kartojosi šio krašto trumpinių kilmės asmenvardžiuose, tai trumpinių analizė yra tolesnis žingsnis, tiriant XVII–XVIII amžiaus Vilniaus miesto lietuvių kilmės vardyną.

1 Urbanavičius 2009.

2 *Sąrašė* paskelbtų įrašų asmenvardžiai Urbanavičiaus pateikti taip, kaip buvo užrašyti šaltiniuose (Urbanavičius 2009, 12), todėl atrodė tinkami lingvistinei analizei. Šio tyrimo atveju remtis originaliais šaltiniais buvo problemiška, nes įrašai, kaip asmenys tampa naujaisiais miestiečiais, yra išsibarstę po skirtingas Vilniaus miesto tarybos raštinės knygas, kurių dalies nėra

Lietuvoje (šaltinių, iš kurių rinkti įrašai, inventorių ir jo aptarimą žr. Urbanavičius 2005, 34–56 su literatūra).

3 Jos pradžia žr. SR, taip pat tirti iš *Jono* vardo formų kilę paveldimi vilniečių asmenvardžiai, žr. Sinkevičiūtė, Račickaja 2014.

4 Žr. LA; Zinkevičius 1997, 63–80.

5 Urbanavičius 2009, 7.

6 Žr. SR.

7 Žr. SR.

Straipsnyje keliamas tikslas pristatyti *Sąrašo* Vilniui, jo apylinkėms būdingus trumpinių, sudarytų iš lietuvių dvikamienių vardų, kilmės asmenvardžius, ištirti jų struktūrą bei kamienų užrašymą. Įgyvendinant šį tikslą siekta: 1) identifikuoti vietos gyventojų ir atvykėlių asmenvardžių būdingus vilniečiams trumpinių kamienus (toliau – tk) ir pakomentuoti juos turinčių onimų darybą; 2) aptarus tk sandarą atskleisti vietos gyventojų ir atvykėlių trumpinių kilmės asmenvardžių struktūros bruožus tų pačių kamienų Vilniaus antroponimų kontekste; 3) nustatyti, kokiomis grafemomis užrašyti tk, jų priesagų garsai, ir lyginant su vilniečių dvikamienių vardų kamienais (toliau – dvk) pagrįsti užrašymo dėsninumus ir nenuoseklumus.

2. LIETUVIŲ DVIKAMIENIŲ VARDŲ TRUMPINIŲ IR JŲ KILMĖS ASMENVARDŽIŲ TYRIMAI. Lietuvių dvikamienių vardų trumpinių kilmės asmenvardžiai yra patekę į daugelio tyrėjų akiratį, nors išsamesnio atskirų regionų ar istorinių šaltinių tyrimo, skirto vien iš trumpinių kilusių asmenvardžių analizei, nėra. Iš istorinės lietuvių onomastikos darbų, kuriuose daugiausia dėmesio skirta dvikamienių vardų trumpiniams, svarbiausia atrodo Vitalijos Maciejauskienės studija apie XVI amžiaus vienkamienius lietuvių asmenvardžius⁸, vartotus kaip vardus, kur jie⁹ pristatomi kartu su apeliatyviniais asmenvardžiais. Kiti didesni trumpinių ir jų kilmės onimų tyrimai atlikti remiantis lietuvių pavardėmis: esu išanalizavusi pavardėse išlikusius dvikamienių vardų trumpinius¹⁰, išskyrusi jų paveldą rytų aukštaičių vilniškių pavardėse¹¹, Zinkevičius sudarė trumpinių sąvadą daugiausia pagal lietuvių pavardėse fiksuotus jų kamienus¹².

Kai kuriuose darbuose trumpiniai ir iš jų kilę asmenvardžiai pristatomi kartu su pamatiniais žodžiais – dvikamieniais vardais – pagal kamienus, vėliau siejamus su lietuvių kalbos leksika (žr. Augusto Leskieno¹³, Kazimiero Būgos¹⁴, Antano Salio¹⁵, Juozo Jurkėno¹⁶ ir kitų tyrėjų veikalus). Maciejauskienė šios kilmės onimus teikia kartu su kitais vienkamieniais vardais¹⁷, nes mano, kad trumpiniai nėra svarbūs, kadangi nepadarė ryškios įtakos bendram pavardžių kilmės vaizdai¹⁸. Dar kituose darbuose, orientuotuose į atskiro laikotarpio ar regiono onimų analizę, trumpiniai ir jų kilmės onimai atskiriami nuo kitų asmenvardžių grupių, aptariami jų pamatai, priesagos, bet dėmesio jiems rodoma tiek, kiek reikalinga analizei (žr. Zinkevičiaus¹⁹, Almos Ragauskaitės²⁰ ir kitų tyrėjų veikalus).

8 Maciejauskienė 1997, 112–134.

9 Šiuos kamienus turinčių trumpinių skyrimo apžvalgą žr. *DvAT* 83–135.

10 Žr. *DvAT*.

11 Sinkevičiūtė 2006, 341–351. Neturint imigracijos į Vilnių duomenų buvo atsisakyta aptarti šio miesto, jo artimiausių apylinkių trumpinių kilmės pavardes.

12 *LAVD* 276–323.

13 Leskien 1914–1915, 296–333.

14 Būga 1958 [1911], 201–269.

15 Salys 1983 [1933], 267–284.

16 Jurkėnas 1966.

17 Maciejauskienė 1991, 215–248; taip pat ir Maciejauskienė 1997, 112–134.

18 Maciejauskienė 1991, 245–248.

19 Žr. *LA*.

20 Ragauskaitė 1999, 145–158; Ragauskaitė 2005.

Kaip jau esu minėjusi ir rašiusi su Veslava Račickaja²¹, onimų rašybos analizei aktualiausias yra Zinkevičiaus²², Maciejauskienės²³, Vido Garliausko²⁴ publikacijos. Jose kartu su kitos kilmės onimais aptartas ir trumpinių kilmės asmenvardžių garsų perteikimas grafemomis, išskirta tų pačių kamienų onimų varijavimo atvejų. Darbų, kur atskirai tiriami vien trumpinių kilmės asmenvardžių užrašymai, nėra, nes jų rašyba aptariama kartu su kitais onimais. Taip yra Būgos veikale apie lietuvių asmens vardus, kur teikiama daug trumpinių kilmės antroponimų, nurodomų prie Lietuvos didikų, karaliaus ir kunigaikščių vardų kamienų, priesagų, padedančių analizuoti ir garsų užrašymą²⁵. Kartu su kitų lietuvių kilmės onimų rašyba Wojciechas Smoczyński yra aptaręs, kaip lenkų pavardėse išlikę lietuvių tk perteikti lenkiškai²⁶. Trumpinių ir dvikamienių vardų kilmės asmenvardžių užrašymus esu pati pasirinkusi tirti todėl, kad trumpinių kilmės onimai man svarbūs skiriant autentiškus dvk, jų rašybos variantus²⁷.

Iš anksčiau pateiktos mano ir Račickajos Lietuvos miestiečių asmenvardžių tyrimo apžvalgos²⁸ matyti, kad vilniečių trumpinių kilmės antroponimų analizei aktualiausias yra Šv. Jono bažnyčios knygų onimų Zinkevičiaus tyrimas²⁹. Kaip minėta, jis svarbus ne tik dėl to, kad Zinkevičius juo pradėjo istorinių Lietuvos asmenvardžių regioninę analizę, bet ir kad pateikė iš XVII amžiaus pradžios vilniečių užrašymų rekonstruotus lietuvių kilmės antroponimus, reikalingus Vilniaus miestiečių vardo tyrimams.

Taigi XVII ir vėlesnių amžių istorinių Vilniaus miestiečių antroponimų tyrimų dar trūksta, nežinomas šio regiono tk inventorių, nes atskirai nėra tirti šio laikotarpio vilniečių dvikamienių vardų trumpiniai, jų kilmės asmenvardžiai bei jų užrašymai. Dėl to tolesnė analizė yra pirmas bandymas tirti vien trumpinių kilmės istorinius vilniečių antroponimus, remiantis šio krašto dvikamieniais vardais, jų kilmės asmenvardžiais.

3. TK IR JUOS TURINČIŲ ASMENVARDŽIŲ PATEIKIMO TVARKA BEI JŲ ATRANKA. Trumpinių kilmės asmenvardžiai teikiami lizdais pagal jų kamienus, rekonstruotus iš antrųjų dvinario įvardijimo narių³⁰, o jų rašyba aiškinama vėlesniuose skyriuose, ten aptariami ir dvk nepasitaikiusių garsų perteikimo atvejai. Kiekviename lizde asmenvardžiai nurodomi prie jų kamienų, į vieną lizdą dedant visus to paties kamieno variantus, susidariusius ji išplėtus priebalsine ar balsine savos kilmės

21 SR 297.

22 Žr. LA.

23 Maciejauskienė 2009.

24 Garliauskas 1998, 123–204; Garliauskas 2004.

25 Būga 1958 [1911], 201–269.

26 Smoczyński 2001 [1982], 461–468.

27 Sinkevičiūtė 2005a, 215–228; Sinkevičiūtė 2005b, 99–111; Sinkevičiūtė 2009, 347–353 ir kt.

28 Šią apžvalgą žr. SR 296–297.

29 Žr. LA.

30 Kaip ir dvikamienių vardų kilmės asmenvardžiai, šie onimai rekonstruoti pagal Zinkevičiaus aptartus lietuvių vardų perteikimo lenkų kalba principus, plačiau žr. LA 98–105; SR 299.

priesagomis. Po kiekvieno išskirto kamieno varianto abėcėlės tvarka teikiami visi 1661–1795 metų šaltinio dvikamienių vardų trumpinių kilmės asmenvardžiai, pagal kuriuos jie rekonstruoti, iš pradžių minint laiduotojų, vėliau – naujų miestiečių onimus³¹. Po onimų, užrašytų su kilmininko galūne, nurodomas linksnis, ir po kiekvieno asmenvardžio minimas asmens statusas – laiduotojas (l) ar naujasis miestietis (nm), įrašo metai ir šaltinio įrašo numeris.

Vietiniai (laiduotojų, taip pat iš Vilniaus miesto, jo apylinkių kilusių naujų miestiečių) ir atneštiniai (atvykėlių naujų miestiečių, kurių dalis vėliau tapo laiduotojais) trumpinių kilmės asmenvardžiai skirti pagal tuos pačius principus, kaip ir analizuojant dvikamienių vardų kilmės asmenvardžius³². Kai tas pats laiduotojas laiduodavo kelis kartus ar naujuoju miestiečiu tapęs asmuo vėliau minimas ir kaip laiduotojas, tokie įrašai cituojami ir komentuojami išnašose, pristatant pasikartojusius tų pačių asmenų onimus³³.

Norint parodyti, kad kamienas yra trumpinio kilmės, remiamasi onomastikos literatūra – *DvAT*, *LAVD*, kur išsamiausiai aptariami trumpinių, atsiradusių iš lietuvių dvikamienių vardų, kamienai³⁴. Paskui lizde teikiami dvikamieniai Vilniaus asmenvardžiai, nurodant pirmą kartą minimą būdingą šiam regionui to kamieno dvikamienį vardą iš *LA* ir *SR*. Vėliau minimi tą kamieną turintys iš XVII amžiaus pradžios Vilniaus, jo apylinkių rekonstruoti trumpinių kilmės asmenvardžiai ir tiriamojo laiko atvykėlių į Vilnių dvikamieniai vardai, aktualūs onimų struktūros ir rašybos tyrimams.

Skiriant tk ir nurodant juos turinčius asmenvardžius, laikytasi *formaliojo* ir *arealinio* kamienų identifikavimo kriterijų³⁵, taikytų nustatant lietuvių pavardėse išlikusius tk. Pagal juos, trumpinių kilmės laikyti onimai, kurių kamienai yra Vilniuje, jo apylinkėse fiksuotų dvikamienių vardų, išskirtų Zinkevičiaus³⁶, pildytų mano, Račickajos³⁷, komponentai. Tuo remiantis, pavyzdžiui, trumpinių kilmės laikytas onimas su kamieniu *ged-*, plg. asmenvardį (toliau – avd.) *Giedziewicz* l 1727 (1676), kadangi *ged-* yra vilniečių asmenvardžio *Gedgaudas* (*LA* 249) dėmuo³⁸. Dėl to laikantis arealinio kriterijaus neįtraukti, pavyzdžiui, avd. *Dargiewicz* l 1731 (1857)³⁹, 1732 (1882), *Mozeyki* l 1722 (1428)⁴⁰, taip pat *Mozeyko* nm 1721 (1420)⁴¹, sieti su lie. *dargùs* 'darganotas; bjaurus, nemalonus [...]; piktas, irzlus' *LKŽe*⁴², lie. *māžas* 'kuris nedidelio ūgio, aukš-

31 Taip pat išnašose teikiama informacija pagal *Sąrašą* nustačius atvejus, kai laiduotojais tapdavo atvykėliai arba naujieji miestiečiai buvo vietos gyventojai – kilę iš Vilniaus, jo apylinkių.

32 Apie tai žr. *SR* 298–299.

33 Dėl jų teikimo tvarkos žr. *SR* 299.

34 *DvAT* yra pateiktos ir kitų tyrėjų pozicijos dėl atskirų kamienų.

35 Daugiau dėl šių kriterijų taikymo žr. *DvAT* 53–58.

36 Žr. *LA*.

37 *SR* 301–303.

38 Atsisakyta nebaigtų rašyti asmenvardžių, pvz., *Buday* nm 1731 (1876), nes nėra aiški jų pamatinio kamieno struktūra, reikalinga tyrimui.

39 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantis vardas ir pavardė, minimas *Sąrašo* 1882 įrašė.

40 Dėl sutampančio vardo manytina, kad 1420 įrašo naujasis miestietis gali būti tas pats asmuo kaip ir 1428 įrašo laiduotojas.

41 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus – žr. *Sąrašo* 1420 įrašą (*Ucz. Symon Mozeyko rodem z Wilna za Wiliey, 1721*).

42 Sinkevičiūtė 2005b, 99–111.

čio [...]’ LKŽe, nes Vilniuje nerasta dvikamienių vardų su kamienais *darg-*, *maž-*⁴³, nors kituose regionuose šie kamienai laikomi trumpinių kilmės.

Prie vietos vilniečių trumpinių kilmės onimų buvo pridėti ir atvykėlių asmenvardžiai, turintys su šio arealo dvikamienių vardų komponentais sutapusius kamienus, nors tokių vienkamienių vietos gyventojų onimų ir nepasitaikė. Į tyrimą jie traukti dėl kamienų, kurie svarbūs onimų struktūrai ir rašybai aptarti⁴⁴. Kai kurių tokių atvykėlių antroponimų atsisakyta, nes jie sutapo su svetimos kilmės asmenvardžiais ir laikyti nelietuvių kilmės⁴⁵. Todėl į tyrimą netraukti, pavyzdžiui, avd. *Weyss* (gen. sg.) l 1748 (2418), *Weyss* l 1758 (2840), taip pat *Weyss* nm 1744 (2224)⁴⁶, nes šį asmenvardį turintis asmuo – vokietis iš Karaliaučiaus, dėl ko pasirinkta šį asmenvardį sieti su vok. avd. *Weiss* (SEM 5 283–284), o ne su lie. avd. *Vaišnoras* (SR 303) kamieniu *vaiš-*, taip pat avd. *Mann* l 1738 (2066), kuris yra atvykėlio iš Prūsijos onimas, atrodo patikimiau gretinti su vok. avd. *Mann* (SEM 5 169), o ne su lie. avd. *Bilmanas* (LA 125) kamieniu *man-*. Netrauktas ir, pavyzdžiui, atvykėlio iš Lenkijos avd. *Darewski* nm 1794 (4325), sietas su lenk. avd. *Dara* (SEM 1 49), nors dvikamienis vardas su *dar-* Vilniaus regione yra, plg. lie. avd. *Darvinis* (LA 133).

Dar kiti asmenvardžiai nepriskirti trumpinių kilmės onimams, nes jų pamatai, nors ir sutapo su vilniečių dvk, dėl ekstralingvistinių aplinkybių – ryšių su dažna pravardine ar svetimkilme tikrine leksika – sieti su apeliatyvais ar svetimos kilmės vardais. Tokie onimai yra, pavyzdžiui, avd. *Balewicza* (gen. sg.) l 1773 (3366), *Korkowski* l 1728 (1686), kurių kamienai *bal-*, *kark-* pasirinkti kildinti iš lie. *balti* ‘darytis baltam, baltėti’ LKŽe, avd. *Balys* (LVKŽ 68), lie. *kařkti* ‘kriokti, sunkiai kvėpuoti; alkėti, badaujant stipti, liesėti; pradėti karkti, kimti’ LKŽe, *karkinti* ‘karkti; nederamai giedoti, dainuoti, įkyriai kalbėti’ LKŽe⁴⁷, o ne iš Vilniaus regione fiksuotų lie. avd. *Balbutas* (LA 122), *Karbutas* (SR 301–302) kamienų *bal-*, *kar-*.

Taigi trumpinių kilmės antroponimai, kurie nėra su svetimos kilmės vardais siejami atvykėlių iš kitos šalies onimai, skirti remiantis jų kamieno sutapimu su dėmeniu, esančiu Vilniaus, jo apylinkių dvikamieniame varde. Identifikuojant trumpinių kilmės asmenvardžius atsižvelgta ir į ekstralingvistinius faktorius – panašumą į dažną apeliatyvinę ar tikrinę svetimos kilmės leksiką.

4. TK IR JUOS TURINČIŲ ASMENVARDŽIŲ INVENTORIUS. Pagal minėtus kriterijus iš Urbanavičiaus sudarytame 1661–1795 metų *Sąrašė* esančių asmenvardžių galima rekonstruoti šiuos tk:

43 Kai kurių su apeliatyvais sutapusius kamienus turinčių asmenvardžių kilmė vėliau gali būti koreguota, jeigu naujuose šaltiniuose pasitaikytų jų kamienus turinčių Vilniaus dvikamienių vardų.
44 Kita vertus, šie kamienai galėtų būti ir regiono onimų paveldas, jei ateityje ištyrus kitus šaltinius juose pasitaikytų šiuos kamienus turinčių vietos gyventojų – vilniečių – asmenvardžių.

45 Dėl šios problemos žr. LA 229–230, kur aptariamoms tk skyrimo problemoms. Dar žr. *DvAT* 58–68.

46 Dėl sutampančio vardo manytina, kad 2224 įrašo naujasis miestietis gali būti tas pats asmuo kaip ir 2418, 2840 laiduotojas.

47 Zinkevičius asmenvardžius su *kark-* taip pat laiko apeliatyvinės kilmės (žr. LA 151).

***al-uk-**: *Alukiewiczza* (gen. sg.) l 1762 (2981), taip pat *Alukiewicz* nm 1716 (1215). Dėl *al-* kilmės žr. *DvAT* 120; *LAVD* 277, dėl paplitimo žr. avd. *Albutas* (LA 120), dar plg. avd. *Alas, Aleika* (LA 120).

***bar-**: *Barawskiego* (gen. sg.) l 1675 (496), *Barawskiego* [*Barowski*]⁴⁸ (gen. sg.) l 1745 (2283), *Borowskiego* (gen. sg.) l 1789 (4261)⁴⁹, taip pat *Borowski* nm 1670 (382), 1723 (1481), 1727 (1656), 1733 (1934)⁵⁰, 1740 (2124), 1777 (3546), 1782 (3827), 1785 (4012); ***bar-eik-**: *Boreyko* nm 1726 (1600–1602); ***bar-k-**: *Barkowski* l 1718 (1256), *Bork* l 1745 (2289)⁵¹, *Borka* (gen. sg.) l 1750 (2525), *Borkiewicz* l 1679 (720), *Borkiewiczza* (gen. sg.) l 1670 (375), taip pat *Barkiewicz* nm 1694 (1138), *Barkowski* nm 1663 (45), *Borkowski* nm 1668 (287), 1671 (434), 1752 (2610), 1764 (3102), 1770 (3242), 1773 (3345), 1776 (3505), 1785 (3960)⁵². Dėl *bar-* kilmės žr. *DvAT* 113; *LAVD* 278, dėl paplitimo žr. avd. *Daubaras* (LA 133), dar plg. avd. *Bareika, Barkas, Barulis* (LA 123), *Daubaras* (SR 304).

***bein-**: *Baynowski* nm 1778 (3658), *Boyniewicz* nm 1667 (212). Dėl *bein-* kilmės žr. *DvAT* 103; *LAVD* 307, dėl paplitimo žr. avd. *Beinoras* (LA 249), dar plg. avd. *Beinoras* (SR 304).

***bil-**: *Bilecki* l 1676 (529), *Bileckiego* (gen. sg.) l 1773 (3350), taip pat *Bilewicz* nm 1680 (754), *Bylinski* nm 1732 (1920), 1773 (3361). Dėl *bil-* kilmės žr. *DvAT* 95; *LAVD* 278, dėl paplitimo žr. avd. *Bilmanas* (LA 125), dar plg. avd. *Bila* (LA 125).

***bud-**: *Budziejwicz* l 1683 (924), taip pat *Budowicz* nm 1684 (1018); ***bud-il-**: *Budziłowicz* nm 1748 (2393); ***bud-ul-**: *Budulewicz* nm 1687 (1086). Dėl *bud-* kilmės žr. *DvAT* 98; *LAVD* 279, dėl paplitimo žr. avd. *Budvilas* (LA 127), dar plg. avd. *Budikas, Budila, Budokas* (LA 127) ir asmenvardžius su *but-š-* (žr. **but-*).

***buin-**: *Buynowski* l 1683 (888), taip pat *Byunowicz* [*Buynowicz, Buinowicz*] nm 1752 (2598), *Buyniewski* nm 1754 (2715). Dėl *buin-* kilmės žr. *DvAT* 119; *LAVD* 308, dėl paplitimo žr. avd. *Buinoras* (LA 127), dar plg. avd. *Buina, Buinikas* (LA 127).

***but-**: *Bucewicza* (gen. sg.) l 1760 (2935)⁵³, *Buciewiczza* (gen. sg.) l 1757 (2828), taip pat *Bucewicz* nm 1677 (588), *Bucewicki* nm 1731 (1848); ***but-k-**⁵⁴: *Butkiewicz* l 1753

48 Čia ir toliau laužtiniuose skliaustuose pateikiami to paties asmenvardžio užrašymo variantai iš *Sąrašo*.

49 Kad *Sąrašo* 4261 įrašė (za rekomędacyą <...> *ucz. Marcina Borowskiego, maystra kunsztu gancarskiego i obywatela Wil., 1789*) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 4012 įrašo (*Ucz. Marcin Borowski gancarz, rodem z powjatu Wołkowyskiego, z miasta Mscibow zwanego, 1785*) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas, pavardė ir veikla.

50 Šis naujasis miestietis yra vilnietis, žr. *Sąrašo* 1934 įrašą (*Hon. Elias Borowski [reventitor] natione Vilnensis, 1733*).

51 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikarto-

jantys kita forma ir linksniu užrašyti vardas ir pavardė, minimas *Sąrašo* 2525 įrašė.

52 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus – žr. *Sąrašo* 3960 įrašą (*Ucz. Jozef Borowski szewc, rodem z miasta J. K. M. stołecznego Wilna, 1785*).

53 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė, užrašytas asmenvardžiu su kitu priesagos variantu <-iewicz>, ir veikla, minimas *Sąrašo* 2828 įrašė.

54 Prie šio kamieno asmenvardžių nepriskirtos su <budk-> užrašytos pavardės, nes tiriant laiduotojų ir naujųjų miestiečių dvikamienių vardų kilmės asmenvardžius nustatyta, kad /t/ būtų perteikiama <d> (žr. SR 306).

(2627)⁵⁵, *Butkiewiczza* (gen. sg.) l 1768 (3179), taip pat *Butkiewicz* nm 1692 (1115), 1719 (1276), 1738 (2086), 1744 (2195), 1782 (3829), 1784 (3861); **but-š-* (ar **bud-š-*): *Buczana* (gen. sg.) l 1755 (2736)⁵⁶, *Buczynski* l 1668 (250)⁵⁷, 1676 (531, 550), *Buczuna* (gen. sg.) l 1795 (2870), taip pat *Buczynski* nm 1720 (1358, 1367), 1787 (4119). Dėl *but-* kilmės žr. *DvAT* 90–91; *LAVD* 279, dėl paplitimo žr. avd. *Butvilas* (LA 129), *Karbutas* SR (301–302), dar plg. avd. *Butas*, *Butis*, *Butiškis*, *Butkelis*, *Butkus*, *Bututis* (LA 129).

**daug-*: *Dawgiewicz* l 1683 (901)⁵⁸, taip pat *Dawgiewicz* nm 1683 (953), *Dowgiewicz* nm 1683 (895); **daug-š-*: *Daukszewicza* (gen. sg.) l 1781 (3758), *Dowkszewicz* l 1683 (941), 1724 (1500), taip pat *Dauksiewicz* nm 1671 (429), *Dawkszewicz* nm 1723 (1474), 1725 (1522), *Dziewkszewicz* nm 1663 (19). Dėl *daug-* kilmės žr. *DvAT* 119; *LAVD* 308, dėl paplitimo žr. avd. *Daugėla* (LA 133; SR 301), dar plg. avd. *Daugenis* (LA 133).

**gail-*: *Gaylica* (gen. sg.) l 1787 (4069⁵⁹, 4070), *Gaylisa* (gen. sg.) [*Gaylis*] l 1788 (4129)⁶⁰. Dėl *gail-* kilmės žr. *DvAT* 118–119; *LAVD* 281, dėl paplitimo žr. avd. *Rimgaila* (LA 190), *Skirgaila* (SR 302), dar plg. avd. *Gailas*, *Gailušis* (LA 139–140).

**gaud-*: *Kowdana* (gen. sg.) l 1763 (3022). Dėl *gaud-* kilmės žr. *DvAT* 119–120; *LAVD* 281, dėl paplitimo žr. avd. *Gedgaudas* (LA 249), dar plg. avd. *Gaudis* (LA 141).

**ged-*: *Giedziewicz* l 1727 (1676); **ged-š-*: *Giecewicz* nm 1725 (1573), 1755 (2735), 1779 (3687). Dėl *ged-* kilmės žr. *DvAT* 97–98; *LAVD* 282, dėl paplitimo žr. avd. *Gedgaudas* (LA 249), dar plg. avd. *Gečas*, *Gedelis* (LA 141).

55 Kad *Sąrašo* 2627 įrašė (*fidejubente d. Alexandro Butkiewicz cive Vil.*, 1753) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 2195 įrašo (*Hon. Alexander Butkiewicz ex oplplido Malaty dicto natione liber homo*, 1744) naujasis miestietis, rodo tas pats vardas ir pavardė.

56 Nors *Sąrašo* 2736 įrašė (*za rekomendacyą ucz. Grzegorza Buczana takoz rymarza mieszcz. Wil.*, 1755) minimo laiduotojo pavardė ir skiriasi viena grafema nuo *Sąrašo* 2870 įrašė (*za rekomendacyą <...> ucz. p. Grzegorza Buczuna rymarza i mieszcz. Wil.*, 1759) minimo asmens, bet dėl sutampančio vardo ir veiklos galima spėti, kad tai greičiausiai yra arba tas pats laiduotojas, arba dėl sutampančios veiklos yra tos pačios šeimos atstovas.

57 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 531, 550 įrašuose.

58 Kad *Sąrašo* 901 įrašė (*fideiubente fam. Casimiro Dawgiewicz polentario et ciue Vil.*, 1683) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 895 įrašo (*Hon. Casimirus Dowgiewicz de oppido regali Dzisna dicto*

in palatinatu Polocensi extanti oriundus, 1683) naujasis miestietis, rodo sutampančius vardas ir pavardė.

59 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 4070 įrašė.

60 Šis laiduotojas turbūt yra tas pats asmuo, kuris minimas *Sąrašo* 4069, 4070 įrašuose. Taip manyti galima dėl visuose trijuose 1787–1788 metų įrašuose nurodytų tų pačių pareigų (plg. *kominarza i obywatela Wil.* [gen. sg.]) ir matyti, kad šis asmuo užrašytas tokiomis pavardės formomis, kurios skiriasi viena grafema, kuri 1787 m. įrašuose (plg. *Gaylica*) rodo slavinimą, o iš 1788 m. įrašo (plg. *Gaylisa* [*Gaylis*]) matyti pridėta genetyvo galūnė prie nepriesaginio asmenvardžio (pateiktas laužtiniuose skliaustuose). Abejonių kelia tai, kad 1787 metų įrašuose šis asmuo užrašytas dviem vardais (plg. *Jana Frydrycha* [gen. sg.]), o 1788 metų įrašė vienu vardu (plg. *Johana* [gen. sg.]), kuris yra lotyniška to paties vardo, ankstesniuose įrašuose rašytuose lenkiškai, forma.

**gėl-* (ar **gel-*): *Gielewicz* nm 1679 (696); **gėl-ot-* (ar **gel-ot-*): *Gielatowicz* nm 1692 (1108). Dėl *gėl-* (ar *gel-*) kilmės žr. *DvAT* 96; *LAVD* 282, dėl paplitimo žr. avd. *Daugė-la* (LA 123; SR 301).

**gil-*: *Gilewicz* l 1678 (614), 1689 (1102)⁶¹, taip pat *Gilewicz* nm 1678 (622). Dėl *gil-* kilmės žr. *DvAT* 95; *LAVD* 282; dėl paplitimo žr. avd. *Gilginis* (LA 142), dar plg. avd. *Gil(i)a*, *Gilis* (LA 142).

**gin-*: *Ginaycis* nm 1684 (984), *Giniewicz* [*Geniewicz*] nm 1680 (750); **gin-k-*: *Ginko* nm 1768 (3179). Dėl *gin-* kilmės žr. *DvAT* 94–95; *LAVD* 282–283, dėl paplitimo žr. avd. *Galginas* (LA 140), dar plg. avd. *Ginelis*, *Ginis*, *Ginša* (LA 143), *Dauginas* (SR 304).

**gint-š-*: *Ginczewski* nm 1730 (1802). Dėl *gint-* kilmės žr. *DvAT* 101; *LAVD* 283, dėl paplitimo žr. avd. *Gintautas* (LA 249), *Uogintas* (SR 303), dar plg. avd. *Gintas* (LA 143).

**gir-k-*: *Gierkiewicz* l 1678 (655)⁶², *Gierkiewiczza* (gen. sg.) l 1679 (695); **gir-ul-*: *Girulski* [*Gierulski*] nm 1764 (3064). Dėl *gir-* kilmės žr. *DvAT* 114; *LAVD* 283, dėl paplitimo žr. avd. *Girbutas* (LA 143), dar plg. avd. *Gireika*, *Girelė*, *Giris*, *Girkas* (LA 143–144).

**gird-*: *Gierdzieiewski* nm 1733 (1936), *Gierdzieiewicz* nm 1680 (758); **gird-ik-*: *Gierdzikiewicz* l 1732 (1917). Dėl *gird-* kilmės žr. *DvAT* 117; *LAVD* 283, dėl paplitimo žr. avd. *Daugirdas* (LA 249; SR 301), dar plg. avd. *Girdinis*, *Girdžiukas*, *Girdžius* (LA 143).

**got-*: *Hotowicz* nm 1681 (803). Dėl *got-* kilmės žr. *DvAT* 98, dėl paplitimo žr. avd. *Gotautas* (LA 144).

**jog-*: *Jagunowski* nm 1683 (956). Dėl *jog-* kilmės žr. *DvAT* 99; *LAVD* 284, dėl paplitimo žr. avd. *Jogėla* (SR 301), *Joginėlis* (LA 147).

**kan-*: *Kaninski* nm 1733 (1955), *Konowicz* nm 1729 (1730). Dėl *kan-* kilmės žr. *DvAT* 97; *LAVD* 284, dėl paplitimo žr. avd. *Kantautas* (LA 249), dar plg. avd. *Kantautas* (SR 305).

**kant-š-*: *Konczewski* l 1746 (2337)⁶³, *Konczewskiego* (gen. sg.) l 1748 (2416), *Kończewskiego* (gen. sg.) l 1748 (2386). Dėl *kant-* kilmės žr. *DvAT* 100; *LAVD* 284, dėl paplitimo žr. avd. *Galkantas* (LA 140), *Loškantas* (SR 302).

**kar-*: *Karewicz* l 1726 (1605, 1606)⁶⁴, *Korinski* l 1719 (1296), taip pat *Carewicz* nm 1669 (371), 1672 (468), *Korynski* nm 1670 (406). Dėl *kar-* kilmės žr. *DvAT* 95–96; *LAVD* 285, dėl paplitimo žr. avd. *Karbutas* (LA 151; SR 301–302), dar plg. avd. *Karis*, *Karotis* (LA 150–151).

**kin-*: *Kiniewski* nm 1663 (54); **kin-k-*: *Kynkiewicz* nm 1730 (1787). Dėl *kin-* kilmės žr. *DvAT* 97; *LAVD* 285, dėl paplitimo žr. avd. *Kimbaras* (LA 249).

**kir-*: *Kirewicz* nm 1787 (4065); **kir-k-*: *Kirkiewicz* nm 1764 (3050). Dėl *kir-* kilmės žr. *DvAT* 114; *LAVD* 285, dėl paplitimo žr. avd. *Kirbutas* (LA 155).

61 Kad *Sąrašo* 1102 įrašė (*fideiubente fam. Petro Gilewicz polentario et ciue Vil.*, 1689) minimas laiduotojas yra tas pats asmuo kaip ir 622 įrašo (*Hon. Petrus Gilewicz polentarius oriundus in oppido Radunie dicto districtus Liden[sis]*, 1678) naujasis miestietis, rodo tas pats vardas, pavardė ir veikla.

62 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikarto-

jantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 695 įrašė.

63 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 2416, 2386 įrašuose.

64 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas ir pavardė, minimas *Sąrašo* 1606 įrašė.

***man-**: *Manucko* nm 1731 (1852); ***man-k-**: *Mankowski* l 1690 (1103), *Monkiewicz* l 1733 (1971), taip pat *Mankiewicz* nm 1668 (238), *Mankowski* nm 1739 (2117)⁶⁵, *Munkiewicz* nm 1684 (987). Dėl *man-* kilmės žr. *DvAT* 110–111; *LAVD* 287–288, dėl paplitimo žr. avd. *Bilmanas* (LA 125), dar plg. avd. *Maneika*, *Mankas*, *Mankelis* (LA 169–170), *Mantautas* (SR 305).

***mil-**: *Melewicz* l 1733 (1949), *Milewski* l 1737 (2045)⁶⁶, 1742 (2164)⁶⁷, *Milewskiego* (gen. sg.) l 1749 (2464)⁶⁸, 1774 (3406)⁶⁹, 1775 (3427, 3428), 1776 (3464, 3466), 1777 (3528, 3552), 1778 (3602–3604, 3656, 3659), 1780 (3722, 3725, 3728), *Millewicz* l 1679 (671), taip pat *Milewicz* nm 1737 (2029), *Milewski* nm 1667 (180)⁷⁰, 1678 (629), 1721 (1404), 1722 (1446), 1737 (2045), 1742 (2161)⁷¹, 1778 (3590), *Miluniec* nm 1733 (1943); ***mil-eik-**: *Mieleykiewicz* nm 1668 (313); ***mil-iuk-**: *Milukiewicz* l 1661 (7, 8, 12)⁷²; ***mil-k-**: *Mielkiewicz* [*Mieliewicz*] l 1694 (1135), *Milkiewiczza* (gen. sg.) l 1675 (499), taip pat *Milkiewicz* nm 1731 (1856)⁷³. Dėl *mil-* kilmės žr. *DvAT* 112; *LAVD* 289–290, dėl paplitimo žr. avd. *Milbutas* (LA 173; SR 305), dar plg. avd. *Mileikis*, *Milinius*, *Miliukas*, *Mili(u)s*, *Milutis* (LA 173–174).

***min-**: *Miniewicz* l 1711 (1188); ***min-k-**: *Menkiewiczza* (gen. sg.) l 1749 (2485)⁷⁴, *Minkiewicz* l 1665 (100), 1683 (949), 1730 (1813)⁷⁵, 1732 (1912), 1744 (2224), 1753 (2605), 1756 (2769)⁷⁶,

65 Šis naujasis miestietis yra vilnietis, plg. *Sąrašo* 2117 įrašą (*D. Iacobus Mankowski natione ex palatinatu Vilnensi nobilis*, 1739).

66 Kad *Sąrašo* 2045 įrašė (*fidejubente hon. d. Stephano Milewski sartore cive Vil.*, 1737) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 1446 įrašo (*Hon. Stephanus Milewski sartor natione de oplpido Lipnizki dicto*, 1722) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas, pavardė ir veikla.

67 Kad *Sąrašo* 2164 įrašė (*fidejubente hon. Georgio Milewski cive Vil.*, 1742) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 2045 įrašo (*Hon. Georgi(us) Milewski natione ex districtu Oszmianensi*, 1737) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas ir pavardė.

68 Kad *Sąrašo* 2464 įrašė (*za rekomendacyą IMP Władysława Milewskiego*, 1749) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 2161 įrašo (*Gen. d. Wladislaus Michael Milewski <...> ex districtu Oszmian(ensi) ex parafia Sobotnicensi oriundus*, 1742) naujasis miestietis, rodo sutampantys pirmasis vardas ir pavardė.

69 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 3427, 3428, 3464, 3466, 3528, 3552, 3602–3604, 3656, 3659, 3722, 3725, 3728 įrašuose.

70 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus apylinkių – žr. *Sąrašo* 180 įrašą (*Hon. Martinus Milewski albicerdo Vilna oriundus*, 1667).

71 Šis naujasis miestietis yra užrašytas dviem vardais – žr. *Sąrašo* 2161 įrašą (*Gen. d. Wladislaus Michael Milewski <...> ex districtu Oszmian(ensi) ex parafia Sobotnicensi oriundus*, 1742).

72 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 8, 12 įrašuose.

73 Šis naujasis miestietis yra vilnietis, plg. *Sąrašo* 1856 įrašą (*Hon. Ioannes Milkiewicz [sartor] oriundus Vilna*, 1731).

74 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 949, 2605 įrašuose. Lotyniškuose įrašuose šis asmuo užrašytas lotyniška vardo forma *Petro* (žr. 949, 2605 įrašus), o lenkiškai – *Piotra* (gen. sg.).

75 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 1411, 2224 įrašuose, nors 1411 įrašė jo vardas užrašytas lenkiškai, plg. *Andrzeia*, o 1813, 2224 – lotyniškai *Andrea*.

76 Gali būti (?), kad *Sąrašo* 2769 įrašė (*fidejubente nob. d. Josephat Minkiewicz consulari Vil.*, 1756) minimas laiduotojas yra tas pats asmuo kaip ir *Sąrašo* 3151 įrašo (*za rekomendacyą <...> IMP Jozefata Minkiewiczza Bur(mistra) Wil.*, 1766) laiduotojas. Taip manyti skatina skirtingai užrašytas pasikartojantis vardas, sutampanti pavardė ir neprieštarauja veiklos apibūdinimas.

1766 (3151), *Minkiewiczza* (gen. sg.) l 1721 (1411), 1776 (3513)⁷⁷, 1778 (3625, 3635), 1779 (3687), 1783 (3873, 3874), 1785 (3964), 1787 (4063), 1794 (4324), *Minkowskiego* (gen. sg.) l 1789 (4194)⁷⁸, taip pat *Minkiewicz* nm 1720 (1369), 1729 (1718), 1754 (2681), 1789 (4191)⁷⁹, 1790 (4278), *Minkowski* nm 1760 (2897), 1783 (3876); **min-ut-*: *Minuta* l 1726 (1646)⁸⁰, *Minuty* (gen. sg.) l 1749 (2442). Dėl *min-* kilmės žr. *DvAT* 111; *LAVD* 290, dėl paplitimo žr. avd. *Min(i)gėlis* (LA 174), dar plg. avd. *Minelis* (LA 174), *Eiminas* (SR 304).

**nor-*: *Norowski* l 1728 (1690), taip pat *Narewicz* nm 1666 (122), 1775 (3453); **nor-eik-*: *Nareyko* l 1663 (77), 1667 (229), taip pat *Nareyko* nm 1667 (229), 1668 (269), 1726 (1612), 1788 (4123); **nor-k-*: *Narkiewiczza* (gen. sg.) l 1789 (4248)⁸¹, *Norkiewicz* l 1683 (887), taip pat *Narkiewicz* nm 1677 (594), 1730 (1766), 1739 (2091), 1744 (2232), 1758 (2860), 1787 (4072)⁸², 1789 (4225)⁸³; **nor-uš-*: *Naruszewicza* (gen. sg.) l 1759 (2890)⁸⁴, taip pat *Narusz* nm 1680 (782), *Naruszewicz* nm 1749 (2478). Dėl *nor-* kilmės žr. *DvAT* 110; *LAVD* 292, dėl paplitimo žr. avd. *Norbutas* (LA 177; SR 302), dar plg. avd. *Noreika*, *Norelis*, *Noris*, *Norkas*, *Norušas* (LA 177).

**rad-*: *Radzewicz* l 1731 (1840), 1751 (2543)⁸⁵, *Rodziewicz* l 1663 (38)⁸⁶, 1667 (176), 1681 (806, 832), *Rodziewiczza* (gen. sg.) l 1753 (2637)⁸⁷, 1766 (3148)⁸⁸, 1780 (3716), 1784

77 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 3625, 3635, 3687, 3873, 3874, 3964, 4063, 4324 įrašuose. Pridurtina, kad *Sąrašo* 3513, 3625, 3635, 3687, 4063 įrašuose tas pats vardas užrašytas su pradžios <I>, plg. *Iakuba*, o *Sąrašo* 3873, 3874, 3964, 4324 įrašuose – su <J>, plg. *Jakuba*.

78 Kad *Sąrašo* 4194 įrašė (za rekomendacyą <...> *ucz. Antoniego Minkowskiego, mieszcz i obywatela Wil.*, 1789) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 3876 įrašo (*Ucz. Antoni Minkowski [mularz], miasta J. K. M. stołecznego Wilna*, 1783) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas ir pavardė.

79 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus – žr. *Sąrašo* 4191 įrašą (*Ucz. Jan Minkiewicz zarębacz rodem z miasta I. K. M. stołecznego Wilna*, 1789).

80 Spėtina, kad *Sąrašo* 1646 įrašė (*fide jubente hon. Ioanne Minuta ciue Vil.*, 1726) minimas tos pačios pavardės laiduotojas yra tas pats asmuo kaip ir nurodytas 2442 įrašė (za zaleceniem *ucz. p. Iana Minuty zamecznika*, 1749), nes 1646 įrašė tas pats vardas užrašytas lotyniškai, o 2442 įrašė – lenkiškai.

81 Kad *Sąrašo* 4248 įrašė (za rekomędacyą <...> *ucz. Xawerego Narkiewiczza, maystra kunsztu gancarskiego i obywatela Wil.*, 1789) minimas laiduotojas yra tas pats asmuo kaip ir 4225 įrašo (*Ucz. Xawery Narkiewicz gancarz, rodem z miasta J. K. M. stołecznego Wilna, z przedmiescia Snipiszki zwanego*, 1789) nauja-

sis miestietis, rodo tas pats vardas, pavardė ir veikla.

82 Šis naujasis miestietis yra vilnietis – žr. *Sąrašo* 4072 įrašą (*Ucz. Felicjan Narkiewicz mularz, rodem z miasta I. K. M. stołecznego Wilna*, 1787).

83 Šis naujasis miestietis kilęs iš Vilniaus priemiesčio Šnipiškių – žr. *Sąrašo* 4225 įrašą (*Ucz. Xawery Narkiewicz gancarz, rodem z miasta J. K. M. stołecznego Wilna, z przedmiescia Snipiszki zwanego*, 1789).

84 Kad *Sąrašo* 2890 įrašė (za rekomendacyją *ucz. Jozefa Naruszewicza takoz zarembacza i mieszcz. Wil.*, 1759) minimas laiduotojas yra tas pats asmuo kaip ir 2478 įrašo (*Hon. Iosephus Naruszewicz zaręba natione de civitate SRM metropolitanae Vilnen(s)*, 1749) naujasis miestietis, rodo tas pats vardas, užrašytas kita forma, pavardė ir veikla.

85 Kad *Sąrašo* 2543 įrašė (*fidejubente hon. Petro Radzewicz doleator et cive Vil.*, 1751) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 1949 įrašo (*Hon. Petrus Radzewicz de bonis Bierkowszczyzny dictis*, 1733) naujasis miestietis, rodo tas pats vardas ir pavardė.

86 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas ir pavardė, minimas *Sąrašo* 176 įrašė.

87 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė (kamienas užrašytas <rodz-> vietoj <radz->) ir veikla, minimas *Sąrašo* 2543 įrašė (dar žr. 85 išn.).

(3894), 1785 (4010), 1787 (4057)⁸⁹, 1790 (4276⁹⁰, 4277), 1795 (4337), taip pat *Radziewicz* nm 1696 (1140), 1733 (1949), *Rodzicki* nm 1744 (2254), *Rodziewicz* nm 1677 (592), 1726 (1642), 1744 (2213)⁹¹, 1759 (2879)⁹², 1761 (2947)⁹³, 1764 (3101)⁹⁴, 1775 (3440, 3456), 1776 (3469), 1783 (3852), 1786 (4046), 1788 (4114), 1789 (4156)⁹⁵, 1790 (4290), 1795 (4337), *Rodziewicz* [*Kodziewicz*] nm 1757 (2815)⁹⁶; **rad-ik-*: *Rodziekiewicz* nm 1725 (1564); **rad-iš-*: *Radziszewski* nm 1753 (2674), *Rodziszewski* nm 1744 (2250); **rad-uk-*: *Radziukiewicz* nm 1771 (3278); **rad-ul-*: *Radziul* nm 1724 (1508), *Radziul* nm 1669 (364), *Radziult* nm 1667 (188). Dėl *rad-* kilmės žr. *DvAT* 92; *LAVD* 293, dėl paplitimo žr. avd. *Radiminas* (LA 187), dar plg. avd. *Radelis*, *Radikis*, *Radila*, *Radis*, *Radišis*, *Radutis*, *Radziukas*, *Radžiušis* (LA 186–187).

**rim-*: *Rymiewicz* l 1684 (981); **rim-š-*: *Rymszewicz* nm 1738 (2049)⁹⁷; **rim-š-k-*: *Rymszkiewicz* nm 1731 (1870). Dėl *rim-* kilmės žr. *DvAT* 109–110; *LAVD* 294, dėl paplitimo žr. avd. *Ringaila* (LA 190), dar plg. avd. *Rimas*, *Rimka*, *Rimkelis*, *Rimša* (LA 190), *Saurimas* (SR 305).

**rin-k-*: *Rynkiewicz* (gen. sg.) l 1778 (3661)⁹⁸, 1779 (3697), taip pat *Rynkiewicz* nm 1679 (730), 1719 (1304), 1764 (3081)⁹⁹, 1778 (3636), 1795 (4330). Kamienas *rin-k-* iš *rim-k-*, todėl dėl kamieno kilmės ir paplitimo žr. asmenvardžius su *rim-*, dar plg. avd. *Rinka* (LA 190).

88 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 3716, 4010, 4277 įrašuose. Kad *Sąrašo* 3148 ir kituose minėtuose įrašuose (za rekomendacyą <...> ucz. *Michała Rodziewicza maystra końsztu szewskiego mieszcz. Wil.*, 1766) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 2947 įrašo (*Ucz. Michał Rodziewicz szewc rodem z miasta J. K. M. Wilna*, 1761) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas, pavardė ir veikla.

89 Kad *Sąrašo* 4057 įrašė (za rekomendacyą <...> ucz. p. *Mateusza Rodziewicza, maystra kunsztu gancarskiego i obywatela Wil.*, 1787) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 3456 įrašo (*Ucz. Mateusz Rodziewicz gancarz rodem z powiatu Lidzkiego z wioski Woytowicze zwaney*, 1775) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas, pavardė ir veikla.

90 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 4337 įrašė. Kad *Sąrašo* 4276 įrašė (za paręką <...> uttsciowych *Macieja Kozłowskiego, i Krzysztofa Rodziewicza, maystrow kunsztu sa-fianickiego*, 1790) minimas antrasis laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 3852 įrašo (*Ucz. Krzysztof Rodziewicz safianik, rodem z parafij Eyszyskiey, z wioski Purwiany zwaney*, 1783) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas, pavardė ir veikla.

91 Šis naujasis miestietis yra vilnietis, žr. *Sąrašo* 2213 įrašą (*Hon. Iosephus Rodziewicz natione de civit(a)te SRM metropolitana Vilm(ensi) murarius*, 1744).

92 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus apylinkių nuo Maišiagalos, žr. *Sąrašo* 2879 įrašą (*Ucz. p. Ian Rodziewicz mularz rodem z dobr królewskich Meyszagoła nazwaných*, 1759).

93 Jis kilęs iš Vilniaus, plg. *Sąrašo* 2947 įrašą (*Ucz. Michał Rodziewicz szewc rodem z miasta J. K. M. Wilna*, 1761).

94 Jis kilęs iš Vilniaus, plg. *Sąrašo* 3101 įrašą (*Ucz. Michael Rodziewicz rodem z miasta I. K. M. Wilna*, 1764).

95 Jis kilęs iš Vilniaus, plg. *Sąrašo* 4156 įrašą (*Ucz. Stanisław Rodziewicz [mularz] rodem z miasta J. K. M. stołecznego Wilna*, 1789).

96 Jis kilęs iš Vilniaus apylinkių nuo Medininkų, plg. *Sąrašo* 2815 įrašą (*Ucz. Krzysztof Rodziewicz [Kodziewicz] słodownik, rodem z dobr królewskich z miasteczka Miednik nazwanego*, 1757).

97 Jis kilęs iš Vilniaus apylinkių nuo Maišiagalos, plg. *Sąrašo* 2049 įrašą (*Hon. Casmi-rus Rymszewicz natione de oppido Meyszagoły regali dicto*, 1738).

98 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 3697 įrašė. Kad *Sąrašo* 3661 įrašė (za rekomendacyą <...> ucz. *Antoniego Rynkiewi-*

***saug-**: *Sawgowicz* nm 1683 (955). Dėl *saug-* kilmės žr. *LAVD* 318, dėl paplitimo žr. avd. *Sauginis* (LA 193), dar plg. avd. *Saugulis* (LA 193).

***sir-**: *Syroic* l 1738 (2072)¹⁰⁰, taip pat *Syrewicz* nm 1681 (789)¹⁰¹, *Syroyc* nm 1729 (1752). Dėl *sir-* kilmės žr. *DvAT* 91; *LAVD* 296, dėl paplitimo žr. avd. *Sirbutas* (LA 194), dar plg. avd. *Sirelis*, *Sirius* (LA 194).

***skir-k-**: *Skirko* nm 1769 (3188), *Skirkowski* nm 1663 (32). Dėl *skir-* kilmės žr. *DvAT* 106; *LAVD* 296, dėl paplitimo žr. avd. *Skirbutas* (LA 249), *Skirgaila* (SR 302).

***sur-**: *Surackiego* (gen. sg.) l 1768 (3185), taip pat *Suracki* nm 1730 (1767), *Surewicz* nm 1785 (3973), *Szurewski* nm 1744 (2231). Dėl *sur-* kilmės žr. *DvAT* 101; *LAVD* 297, dėl paplitimo žr. avd. *Survilas* (LA 201), dar plg. avd. *Suras*, *Surka* (LA 201), *Surmocas* (SR 306).

***tar-ol-**: *Tarolewicz* nm 1744 (2226); ***tar-ušk-**: *Taruszkiewicz* nm 1684 (1014). Dėl *tar-* kilmės žr. *DvAT* 91–92; *LAVD* 299, dėl paplitimo žr. avd. *Mintaras* (LA 174), dar plg. avd. *Taraila*, *Taraka*, *Taras*, *Tareika*, *Tareila*, *Tarelis*, *Tarelutis*, *Tarkutis*, *Tarulis*, *Tarutis* (LA 208–209).

***vain-**: *Woynowski* nm 1679 (689), 1683 (887), 1727 (1653); ***vain-il-**: *Woyniłowicz* nm 1733 (1970), 1747 (2368), 1782 (3834). Dėl *vain-* kilmės žr. *DvAT* 104; *LAVD* 301, dėl paplitimo žr. avd. *Vaidavainis* (LA 212), *Žadvainas* (SR 303), dar plg. avd. *Vaina*, *Vaineikis*, *Vainila* (LA 213).

***vaiš-k-**: *Weyszkiewicz* nm 1746 (2299), *Woyszkow* nm 1733 (1966). Dėl *vaiš-* kilmės žr. *DvAT* 104–105; *LAVD* 301, dėl paplitimo žr. avd. *Vaišnoras* (SR 303), *Vaišvilas* (LA 213), dar plg. avd. *Vaisius*, *Vaiskulis*, *Vaiskus*, *Vaiša*, *Vaišila*, *Vaišiukas* (LA 213).

***vaišn-**: *Woyskiewiczza* [*Woysniewiczza*] (gen. sg.) l 1773 (3375)¹⁰², 1776 (3473), *Woysniewiczza* (gen. sg.) l 1780 (3724)¹⁰³, 1781 (3775), 1783 (3860, 3879), 1789 (4244), *Wolsz-*

cza, *maystra kunsztu ciesielskiego i obywatela Wil.*, 1778) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 3636 įrašo (*Ucz. Antoni Rynkiewicz ciesla, rodem z miasta I. K. M. Wilna*, 1778) naujasis miestietis, kuris gimė Vilniuje, rodo sutampantys vardas, pavardė ir veiklos pobūdis.

99 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus – žr. *Sąrašo* 3081 įrašą (*Ucz. Jerzy Rynkiewicz szewc rodem z miasta JKM stolecznego Wilna*, 1764).

100 Kad *Sąrašo* 2072 įrašė (*fidejubente hon. Augustino Syroic sutore et cive Vil.*, 1738) minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 1752 įrašo (*Hon. Augustin(us) Syroyc natione de ciuitate regali Miedniki dicta*, 1729) naujasis miestietis, kuris kilo iš Vilniaus apylinkių – Medininkų, rodo sutampantys vardas ir pavardė.

101 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus apylinkių nuo Medininkų – žr. *Sąrašo* 789 įrašą (*Hon. Joannes Syrewicz salsamentarius de oppido regali Miedniki dicto in palatinatu Vilnen[si] situato*, 1681).

102 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 3473 įrašė. Šis laiduotojas taip pat gali būti tas pats asmuo kaip ir minimas laiduotojas *Sąrašo* 3724, 3775, 3860, 3879 įrašuose. Taip skatina manyti sutampantis vardas ir viena grafema besiskirianti pavardė, atsiradusi tą patį įvykį fiksuojant skirtingose knygose, ir veikla. Dar žr. kitą išnašą.

103 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 3775, 3860, 3879, 4244 įrašuose. Kad *Sąrašo* 3724 įrašė (*za rekomendacyą <...> ucz. p. Kazimierza Woysniewiczza maystra kunsztu krawickiego i obywatela Wil.*, 1780), kuris yra analogiškas įrašams 3775, 3860, 3879, 4244, minimas laiduotojas gali būti tas pats asmuo kaip ir 2365 įrašo (*Ucz. p. Kaz(im)ie)rz Woyszniewicz kunsztu krawieckiego rodem ze wsi Tusomancy nazwaney*, 1747) naujasis miestietis, rodo sutampantys vardas, pavardė (užrašyta trumpinio kamieno forma <woyszn-> vietoj <woysn->) ir veikla. Dar žr. ankstesnę išnašą.

niewicz (gen. sg.) l 1760 (2911¹⁰⁴, 2912), taip pat Woysniewicz nm 1783 (3856), Woysz-niewicz nm 1747 (2365). Dėl *vaišn-* kilmės žr. DvAT 107; LAVD 321, dėl paplitimo žr. avd. *Vaišnoras* (LA 213; SR 303).

**vyd-*: Widzewicz l 1753 (2673), Widziun l 1661 (1)¹⁰⁵; **vyd-in-*: Widzin nm 1775 (3435)¹⁰⁶. Dėl *vyd-* kilmės žr. DvAT 114¹⁰⁷; LAVD 303, dėl paplitimo žr. avd. *Milvydas* (SR 302), *Vydmimas* (LA 217), dar plg. avd. *Videišis* (LA 217).

**vil-eik-*: *Wilejko* nm 1666 (111). Dėl *vil-* kilmės žr. DvAT 111–112; LAVD 304, dėl paplitimo žr. avd. *Budvilas* (LA 127), dar plg. avd. *Vileika*, *Vilis*, *Viliušis*, *Vilumas*, *Vilutis* (LA 218), *Ašvila* (SR 304).

**žad-*: *Zadowicz* l 1665 (93¹⁰⁸, 94), taip pat *Zadziewicz* nm 1730 (1780), *Zadzis* nm 1670 (394). Dėl *žad-* kilmės žr. DvAT 116; LAVD 305, dėl paplitimo žr. avd. *Žadvainas* (SR 303), dar plg. avd. *Žada*, *Žadas*, *Žadeika*, *Žadinis*, *Žadukas* (LA 221).

**žyg-el-*: *Zygieliewicz* l 1720 (1324). Dėl *žyg-* kilmės žr. DvAT 99; LAVD 305, dėl paplitimo žr. avd. *Žygimantas* (LA 224–225), dar plg. avd. *Žygas*, *Žygelis*, *Žygutis* (LA 224–225).

Kai kurie pagal *Sąrašą* išskirti kamienai fiksuoti vien Vilniaus mieste gyvenusių laiduotojų, kurie šaltinyje neminimi kaip atvykėliai, antroponimuose, t. y. kamienai *gail-*, *gaud-*, *ged-*, *gir-k-*, *gird-ik-*, *kant-š-*, *mil-iuk-*, *min-*, *min-ut-*, *rim-*, *vyd-* ir *žyg-el-*. Kamienai *rim-š-* ir *vyd-in-* rasti vilniečių, kurie tapo naujaisiais miestiečiais, asmenvardžiuose, o *mil-k-* ir *sir-* – būdingi iš Vilniaus miesto, jo apylinkių kilusiems gyventojams, kurių dalis buvo laiduotojai. Kadangi minėti kamienai (jų 16) yra vien vietos gyventojų antroponimuose, todėl jie laikytini Vilniaus onimų paveldu.

Kiti 24 kamienai taip pat yra paveldas, fiksuotas ne tik vietos gyventojų asmenvardžiuose, bet papildytas ir atvykėlių. Tokie vietos gyventojų asmenvardžių kamienai, kuriuos turėjo ir atvykėliai, yra *al-uk-*, *bar-*, *bar-k-*, *bil-*, *bud-*, *buin-*, *but-*, *but-k-*, *but-š-* (ar *bud-š-*), *daug-š-*, *gil-*, *kar-*, *man-k-*, *mil-*, *min-k-*, *nor-*, *nor-eik-*, *nor-k-*, *nor-uš-*, *rad-*, *rin-k-*, *sur-*, *vaišn-* ir *žad-*.

Dar kiti kamienai rasti vien atvykėlių onimuose. Vieni jų sutapo su vietos gyventojų asmenvardžių kamienais, tačiau turi kitokias prie kamienų pridėtas priesagas arba yra be jų. Tokių kamienų yra 14: *bar-eik-*, *bud-il-*, *bud-ul-*, *daug-*, *ged-š-*, *gir-ul-*, *gird-*, *man-*, *mil-eik-*, *rad-ik-*, *rad-iš-*, *rad-uk-*, *rad-ul-* ir *rim-š-k-*. Dėl atvykėlių Vilniuje didėjo kamienų variantiškumas. Dar kiti kamienai, plitę kartu su atvykėliais, yra sutapę tik su vietos vilniečių dvk. Tai vienkamieniuose *Sąrašo* onimuose nepasitaikęs 21 kamienas: *bein-*, *gėl-* (ar *gel-*), *gėl-ot-* (ar *gel-ot-*), *gin-*, *gin-k-*, *gint-š-*, *got-*, *jog-*, *kan-*,

104 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas, pavardė ir veikla, minimas *Sąrašo* 2912 įrašė.

105 Šis asmenvardis yra trečiasis trinario įvardijimo narys – žr. *Sąrašo* 1 įrašą (*reçczył sław. p. Paweł Malata Widziun mieszcz. i ku-piec Wil., 1661*).

106 Šis naujasis miestietis yra kilęs iš Vilniaus apylinkių nuo Rudaminos – žr. *Sąrašo* 3435 įrašą (*Ucz. p. Ierzy Widzin rybak rodem z Rudominy, 1775*).

107 DvAT 114 minimas kamienas *vid-*.

108 Tas pats laiduotojas, kurį rodo pasikartojantys vardas ir pavardė, minimas *Sąrašo* 94 įrašė.

kin-, kin-k-, kir-, kir-k-, saug-, skir-k-, tar-ol-, tar-ušk-, vain-, vain-il-, vaiš-k- ir *vil-eik-*. Jie panašūs į kitus vilniečių tk dėl prie jų pridėtų priesagų.

Taigi tk, fiksuoti vietos gyventojų ir atvykėlių asmenvardžiuose, yra panašūs. Daugeliui jų būdingas variantiškumas, nes dalies kamienų, nepriklausomai nuo asmens kilmės vietos, skiriasi priesagos, kas rodo kamienų universalumą. Vietos gyventojų asmenvardžių kamienai ne tik atspindi jų pamatinių onimų įvairovę, bet ir juos turinčių antroponimų raidos procesus.

5. DVIKAMIENIŲ VARDŲ TRUMPINIŲ KILMĖS ASMENVARDŽIŲ DARYBA. Iš 301 *Sąrašo* paveldimo įvardijimo nario rekonstruoti tk turintys 227 XVII amžiaus pabaigos–XVIII amžiaus Vilniaus miesto gyventojų asmenvardžiai. Iš pasikartojančių tų pačių žmonių įvardijimų matyti, kad tie patys asmenys visada užrašyti tos pačios struktūros antroponimais – su tomis pačiomis priesagomis arba be jų, taigi pakartotinai paminėtų žmonių asmenvardžių struktūra nevarijuoja. Pagal darybą šie onimai yra skirtingi: patronimai, nepatroniminiai priesaginiai ir nepriesaginiai asmenvardžiai.

Patronimai (139 asmenvardžiai) yra dažniausi ir daugelis turi slaviškas priesagas *-evič* (122 antroponimai), plg. avd. *Dowkszewicz* l 1683 (941), *Norkiewicz* l 1683 (887) ir kitus, dar *-ovič* (11 antroponimų), plg. avd. *Zadowicz* l 1665 (93) ir kitus. Taip pat pasitaikė asmenvardžių (jų 6) su savos kilmės patroniminėmis priesagomis *-ait-*, plg. avd. *Ginaycis* nm 1684 (984), *Syroyc* nm 1729 (1752), *-on-*, plg. avd. *Kowdana* (gen. sg.) l 1763 (3022), *-iūn-*, plg. avd. *Miluniec* nm 1733 (1943), *Widziun* l 1661 (1), bei to paties žmogaus onime kartą paliudyta *-on-*, kitą – *-iūn-*, plg. avd. *Buczana* (gen. sg.) l 1755 (2736) ir *Buczuna* (gen. sg.) l 1795 (2870).

Taigi iš trumpinių, kaip ir iš dvikamienių asmenvardžių, kilusiuose patronimuose dominuoja svetimos kilmės priesagos. Vis dėlto šie trumpinių, kitaip nei dvikamienių vardų, kilmės asmenvardžiai, kur dažnesnė priesaga *-ovič*, daugiausia turi priesagą *-evič*. Kaip ir dvikamienių vardų kilmės asmenvardžiuose, pasitaikė mažai trumpinių kilmės antroponimų su savos kilmės patroniminėmis priesagomis.

Nepatroniminiai priesaginiai asmenvardžiai (jų 66) turi slaviškas priesagas. Iš jų yra dažnesni antroponimai su *-sk-* grupės priesagomis: *-ovski* (32 onimai), plg. avd. *Mankowski* l 1690 (1103) ir kitus, *-evski* (16 onimų), plg. avd. *Konczewski* l 1746 (2337) ir kitus, *-inski* (9 onimai), plg. avd. *Korinski* l 1719 (1296) ir kitus, *-ski* (1 onimas), plg. *Girulski* nm 1764 (3064). Pasitaikė ir antroponimų su *-ck-* grupės priesagomis (jų 7): *-acki*, plg. avd. *Suracki* nm 1730 (1767) ir kiti, *-ecki*, plg. avd. *Bilecki* l 1676 (529) ir kiti, *-icki*, plg. avd. *Rodzicki* nm 1744 (2254), *-ucko*, plg. avd. *Manucko* nm 1731 (1852). Iš jų išskirtinas avd. *Bucewicki* nm 1731 (1848), turintis priesagą *-icki*, pridėtą prie dėmens *-ev-*, kuris, spėtina, išlikusi priesagos *-evič*, kuri keista priesaga *-icki*, dalis. Atskirai minėtinas avd. *Woyszkow* nm 1733 (1966) su priesaga *-ov*, kurią galima interpretuoti kaip priesagos *-ovski* dalį, susidariusią raštininkui numetus ar neužrašius jos pabaigos. Taigi elementus *-ov*, *-ev-* turinčiuose onimuose greičiausiai užfiksuota, kaip vienos priesagos keistos kitomis.

Kiti asmenvardžiai yra nepriesaginiai. 17 antroponimų turi balsinėmis priesagomis išplėstus kamienus, plg. avd. *Nareyko* l 1663 (77), *Radziul* nm 1724 (1508) ir kitus, o kiti (jų 5) – nepriesaginius ar kamienus su priebalsinėmis priesagomis, plg. avd. *Bork* l 1745 (2289), *Ginko* nm 1768 (3179) ir kitus. Šios darybos trumpinių kilmės onimai proporcingiu skaičiumi skiriasi nuo dvikamienių vardų kilmės asmenvardžių, kurių beveik pusė be priesagų. Spėtina, kad didesnis nepriesaginių dvikamienių vardų kilmės asmenvardžių skaičius rodo raštininkų polinkį trumpus antroponimus dažniau nei ilgus plėsti priesagomis.

Keli *Sąrašo* trumpinių kilmės asmenvardžiai, pavartoti vardininko linksniu, užrašyti ir su lietuviškomis galūnėmis, to nepasitaikė dvikamienių vardų kilmės antroponimuose. Vieni jų su galūne *-is*, plg. avd. *Ginaycis* nm 1684 (984), *Zadzis* nm 1670 (394), taip pat avd. *Gaylisa* (gen. sg.) l 1788 (4129) kilmininko galūnė *-o*, perteikta <a>, pridėta prie vardininko galūnės *-is*¹⁰⁹. Kiti su galūne *-a*, perteikta <o>, pavyzdžiui, avd. *Nareyko* l 1663 (77), *Ginko* nm 1768 (3179), *Skirko* nm 1769 (3188). Vienas antroponimas turi slavintą galūnę *-iec*, plg. avd. *Miluniec* nm 1733 (1943), užrašytą vietoj *-is*, tokių atvejų pasitaikė ir Zinkevičiaus tirtuose antroponimuose¹¹⁰. Vis dėlto lietuviškas galūnes turinčių asmenvardžių yra per mažai, kad būtų galima daryti išsamesnes išvadas.

Taigi daugelis trumpinių kilmės antroponimų turi priesagas (205 iš 227), kuriomis skiriasi nuo dvikamienių vardų kilmės onimų, kurie, spėtina, dėl didesnio kamienų skiemenų skaičiaus dažniau yra nepriesaginiai. Kitaip nei dvikamienių vardų, greičiausiai dėl didesnio jų skaičiaus, trumpinių kilmės asmenvardžių priesagos yra įvairesnės, nors trumpinių, kaip ir dvikamienių vardų, kilmės asmenvardžiai retai plėsti savos kilmės priesagomis. Dažniausi trumpinių kilmės asmenvardžiai turi patronimines priesagas, iš kurių, kitaip nei dažniausiuose dvikamienių vardų kilmės antroponimuose, būdingiausia *-evič*. Trumpinių kilmės asmenvardžiuose yra išlikusių ir lietuviškų galūnių *-is*, *-a*, matyti jų slavinimo pėdsakų, taip pat priesagų keitimo atvejų, to nepasitaikė dvikamienių vardų kilmės antroponimuose.

6. PAVELDĖTI VIETOS GYVENTOJŲ TK IR TRUMPINIŲ KILMĖS ASMENVARDŽIAI XVII AMŽIAUS PRADŽIOS VILNIAUS ANTROPONIMŲ KONTEKSTE. Iš tk, rekonstruotų pagal *Sąrašo* asmenvardžius, matyti, kad nemažai vietos gyventojų onimų kamienų, kurių dalis sutapo su atvykėlių asmenvardžių kamienais, žinomi iš Zinkevičiaus tirtų XVII amžiaus pradžios antroponimų. Tokie tk yra *bar-k-*, *bil-*, *buin-*, *but-*, *but-k-*, *gail-*, *gaud-*, *gil-*, *gir-k-*, *kar-*, *man-k-*, *mil-*, *mil-iuk-*, *nor-*, *nor-eik-*, *nor-k-*, *nor-uš-*, *rad-*, *rim-*, *rim-š-*, *rin-k-*, *sir-*, *sur-*, *žad-* ir *žyg-el-*. Tiriamieji šių trumpinių antroponimai liudija nuo XVII amžiaus pradžios žinomų vietos kamienų testinumą.

Lyginant su XVII amžiaus pradžios šaltiniu, vietos gyventojų *Sąrašo* onimų kamienai *al-uk-*, *but-š-* (ar *bud-š-*), *daug-š-*, *gird-ik-*, *mil-k-*, *min-k-*, *min-ut-* ir *vyd-in-* turi

109 Tą patvirtina ir kitoje knygoje tame pačiame įvardijime užrašytas to paties asmens avd. *Gaylis*.

110 LA 101–102.

kitas balsines ar priebalsines kamienų priesagas, o *bar-*, *bud-*, *ged-*, *min-* ir *vyd-* – jų neturi. Šie kamienų variantai, žinomi tik iš *Sąrašo* onimų, pildo Zinkevičiaus išskirtą vietas tk inventorių, kuriame yra jų nepriesaginių variantų ar tų pačių kamienų su kitomis priesagomis. Dar pagal *Sąrašą* vilniečių paveldėtų tk inventorius pildytinas ir XVII amžiaus pradžios onimuose nepasitaikiusiais kamienais *kant-š-*, *vaišn-*.

Kai kurie iš Zinkevičiaus tyrimo žinomi ir *Sąrašė* pasikartojantys tk vėlesniu laiku fiksuoti kitos struktūros asmenvardžiuose nei XVII amžiaus pradžios. Toks yra kamieno *nor-eik-* asmenvardis be slaviškos priesagos, kuri užrašyta XVII amžiaus pradžios antroponime. Taip pat abiejuose šaltiniuose kamienų *gil-*, *gir-k-*, *man-k-*, *mil-iuk-*, *nor-uš-*, *rim-*, *rim-š-* ir *žyg-el-* antroponimai turi kitas patronimines priesagas: XVII amžiaus pradžios – *-ovič*, *Sąrašė* – *-evič*, o prie kamieno *žad-* XVII amžiaus pradžios asmenvardyje pridėta *-evič*, nors vėliau – *-ovič*. Kitokios vėlesnio laiko tų pačių kamienų antroponimų priesagos greičiausiai rodo, kad XVII amžiuje ir vėliau vyko paveldimų asmenvardžių formavimasis: nusistovėjus tk, prie jų pridėtos priesagos, daugiausia patroniminės, buvo nestabilios, nes užrašant asmenis jos keistos arba numestos.

Kiti *Sąrašė* ir Zinkevičiaus tirtuose šaltiniuose rasti vietos gyventojų asmenvardžiai su trumpinių kamienais *bar-k-*, *but-k-*, *mil-*, *nor-k-*, *rad-* ir *rin-k-* turi patroniminę priesagą *-evič*, bet XVII amžiaus pradžioje šių kamienų antroponimai dar turėjo ir priesagą *-ovič*. Tai atspindi anksčiau buvusią didesnę priesagų įvairovę, kuri sumažėjo, spėtina, užrašant asmenis į dokumentus jų asmenvardžių priesagą *-ovič* keičiant *-evič* dėl didesnio jos dažnumo.

Iš Vilniuje rastų tk turinčių antroponimų matoma dažna paveldimų asmenvardžių struktūra – prie balsinės priesagos neturinčio kamieno pridėta slaviška patroniminė priesaga. Tokią struktūrą turi kamienų *bud-*, *but-*, *but-k-*, *ged-*, *mil-*, *rad-*, *rim-* su priesaga *-evič*, *žad-* – su *-ovič* *Sąrašo* asmenvardžiai. Tuo tarpu XVII amžiaus pradžioje šie kamienai buvo išplėsti balsinėmis priesagomis ir kai kurie jų turėjo pridėtas kitokias nei vėlesniu laiku slaviškas, dažniausiai patronimines, priesagas: prie kamienų *bud-il-*, *mil-in-*, *rad-ik-*, *rad-il-*, *žad-eik-*, *žad-in-* – priesaga *-ovič*, prie kamienų *but-išk-*, *but-k-el-*, *mil-ut-*, *rad-el-*, *rad-il-* – *-evič*, prie kamienų *ged-el-*, *rad-ik-* – *-ovski*. Gali būti, kad be balsinių priesagų užrašyti *Sąrašo* antroponimų tk atspindi, kaip jie buvo perdirbami formuojantis paveldimiems asmenvardžiams – kamienai trumpinti atsisakant savos kilmės balsinių priesagų, nes jos gal laikytos ne tokia svarbia nei kamienas onimo dalimi.

Iš Zinkevičiaus tyrimo dar matyti, kad XVII amžiaus pradžioje iš balsines priesagas turinčių trumpinių kamienų *bar-eik-*, *bar-ul-*, *bud-ik-*, *buin-ik-*, *but-ut-*, *kar-ot-*, *man-k-el-*, *mil-eik-*, *min-el-*, *rad-ut-*, *rad-iuk-*, *rad-iuš-*, *sir-el-*, *vid-eiš-* ir *žad-uk-* yra sudaryti paveldimi antroponimai be patroniminių priesagų. Tuo tarpu *Sąrašo* asmenvardžiuose tokių kamienų nėra, tačiau juose rasta jų nepriesaginių variantų – trumpinių kamienų *bar-*, *bud-*, *buin-*, *but-*, *kar-*, *man-k-*, *mil-*, *min-*, *rad-*, *sir-*, *vid-*, *žad-*, asmenvardžiuose turinčių pridėtas patronimines slaviškas priesagas. Tai atspindi ne tik XVII amžiaus pradžioje buvus didesnę prie tk jungtų savos kilmės priesagų įvairovę, bet ir gali rodyti, kad tiriamuoju laiku balsinės kamieno priesagos keistos slaviškėmis patroniminėmis tuose antroponimuose, kurie jų neturėjo.

Taigi dalis tk vietos gyventojų *Sąrašo* asmenvardžiuose išliko tokie patys kaip XVII amžiaus pradžioje. Tai patvirtina jų stabilumą ir rodo, kad formuojantis paveldimiems trumpinių kilmės asmenvardžiams jų kamienai yra pastoviausios jų dalys. Palyginus XVII amžiaus pradžios tk su *Sąrašo* asmenvardžių tk, matyti, kad vėlesnio laiko antroponimuose sumažėjo prie tų pačių kamienų pridėtų balsinių priesagų ir pasitaikė atvejų, kai vietoj jų įrašytos patroniminės slaviškos priesagos. Tai rodo, kad kamienai yra stabilesni už balsines jų priesagas. Kad vietos gyventojų trumpinių kilmės onimai nebuvo nusistovėję XVII amžiaus pradžioje, dar patvirtina *Sąrašo* antroponimų patroniminės priesagos, nes vėlesniais amžiais tų pačių kamienų asmenvardžiai turi kitas priesagas. Kitaip nei XVII amžiaus pradžioje dažniausiai paveldimi *Sąrašo* vietos gyventojų antroponimai yra su priesaga *-evič*, daug rečiau – su *-ovič*.

7. ATVYKĖLIŲ TRUMPINIŲ KILMĖS ANTROPONIMŲ INTEGRACIJA Į VIETOS GYVENTOJŲ ASMENVARDYNĄ. Jau minėta, kad pagal *Sąrašą* Vilniaus imigrantų antroponimų kamienai yra skirtingi. Vieni jų sutampa su vietos gyventojų antroponimų kamienais, kiti skiriasi nuo jų kamienų priesagomis, o trečių kamienai, kurių dalis – priesaginiai, yra Vilniaus regiono dvikamienių vardų dėmenys.

7.1. ATVYKĖLIŲ ANTROPONIMAI, TURINTYS KAMIENUS, SUTAPUSIUS SU VIETOS GYVENTOJŲ TRUMPINIŲ KILMĖS ASMENVARDŽIŲ KAMIENAIS. Kai kurie imigrantų asmenvardžiai turėjo tuos pačius kamienus kaip ir vietos gyventojų onimai. Tokius asmenvardžius turėjusių atvykėlių daugiausia buvo iš pačios Vilniaus vaivadijos (44 naujieji miestiečiai), iš kitur – mažiau: iš Trakų 14, iš Naugarduko 7, iš Žemaitijos 5, iš Minsko 4, iš Smolensko, Bresto po 2, iš Polocko, Vitebsko po 1 naujajį miestietį, taip pat 4 atvykėliai iš Lenkijos Karalystės¹¹¹. Taigi tų pačių kamienų onimus turėję imigrantai dažniau vykdavo į Vilnių iš artimesnių vietovių.

Kai kurie tokių kamienų asmenvardžiai buvo identiški vietos gyventojų onimams. Dažniausiai jie turi tokias pačias priesagas: kamienų *al-uk-*, *but-k-*, *daug-š-*, *gil-*, *kar-*, *man-k-*, *mil-*, *min-k-*, *nor-k-*, *rin-k-*, *vaišn-* onimai turi priesagą *-evič*, kamienų *but-š-* (ar *bud-š-*), *kar-* – *-inski*, kamienų *bar-*, *min-k-* – *-ovski*, kamieno *mil-* – *-evski*. Pasitaikė ir su vietos antroponimu sutapęs kamieno *nor-eik-* atvykėlio asmenvardis be priesagos. Kitų kamienų asmenvardžiai, plitę dėl atvykėlių, taip pat yra tokie patys kaip ir vietos gyventojų, bet dėl imigrantų dar atsirado antroponimų, kurių tie patys kamienai paliudyti ir kitos struktūros onimuose. Tokie patys kaip vietos gyventojų yra kamienų *but-*, *rad-* onimai su priesaga *-evič*, kamieno *sur-* – su *-acki*, o šalia jų plito ir kamieno *sur-* antroponimai su priesagomis *-evič*, *-evski*, kamienų *but-*, *rad-* – su *-icki*. Kamienas *nor-uš-*, atvykėlio ir vietos gyventojų onimuose turintis priesagą *-evič*, imigranto asmenvardyje fiksuotas ir be priesagos¹¹². Treti atvykėlių antroponimai turi vien kitas priesagas nei tų

111 6 imigrantų kilmės vieta nebuvo nustatyta.

112 Dar yra vietos ir atvykėlių asmenvardžių su kamieniu *bar-k-*, turinčių priesagas *-evič*

ir *-ovski*, vietos gyventojų asmenvardyne užrašytų ir be priesagos.

pačių kamienų *Sąrašė* užrašyti vietos gyventojų onimai. Jie yra priesagų *-evič* (kamienai *bil-*, *nor-*, *žad-*), *-ovič* (kamienai *bud-*, *buin-*), *-evski* (kamienas *buin-*), *-inski* (kamienas *bil-*) antroponimai, o kamieno *žad-* onimas dar fiksuotas ir be priesagos¹¹³.

Kadangi dalis tuos pačius tk turinčių atvykėlių asmenvardžių yra tokios pačios struktūros kaip ir šių kamienų vietos gyventojų antroponimai, tai spėtina, kad kai kurie imigrantai galėjo būti ir tų pačių šeimų nariai, į Vilnių atvykę anksčiau. Tų pačių kaip ir vietos gyventojų kamienų, bet kitų priesagų atvykėlių onimai taip pat gali liudyti tų pačių šeimų narių antroponimus, tik jų struktūra atspindi asmenvardžių raidą vietovėse, iš kurių jie atvyko. Tapus tk stabiliomis asmenvardžių dalimis, jų priesagos dar nebuvo nusistovėjusios ir dėl to buvo keičiamos, numetamos ar pridėdamos, tai ir matoma iš atvykėlių onimų¹¹⁴. Kita vertus, įmanoma ir kitaip interpretuoti su vietos gyventojų onimais sutapusių imigrantų asmenvardžius. Gali būti, kad Vilniuje į dokumentus užrašant atvykėlius jų onimų priesagos buvo pakeistos jas derinant prie tų pačių kamienų vietos gyventojų antroponimų priesagų.

7.2. ATVYKĖLIŲ ANTROPONIMAI, TURINTYS KITŲ PRIESAGŲ KAMIENUS, SUTAPUSIUS SU VIETOS GYVENTOJŲ TRUMPINIŲ KILMĖS ASMENVARDŽIŲ KAMIENAIS. Dėl dalies imigrantų antroponimų kamienų padidėjo vietos gyventojų asmenvardžių kamienų¹¹⁵, kurie turėjo kitas priesagas ar buvo nepriesaginiai, variantiškumas. Daugiausia tokių kamienų asmenvardžius turėjo atvykėliai iš Vilniaus vaivadijos (13 imigrantų), iš kitur – mažiau: iš Žemaitijos 4, iš Polocko vaivadijos 2, iš Naugarduko, Trakų po 1 imigrantą, dar po 1 imigrantą iš Lenkijos Karalystės, Rusijos¹¹⁶. Taigi tų pačių kamienų, kurių priesagos skyrėsi nuo *Sąrašo* vietos gyventojų onimų, imigrantų asmenvardžiai dažniausiai plito iš artimų vietovių.

Šių onimų kamienai *bud-ul-*, *daug-*, *gir-ul-*, *man-*, *rad-ul-* ir *rim-š-k-* nėra fiksuoti XVII amžiaus pradžios Vilniaus asmenvardžiuose, bet išskyrus *rim-š-k-*, jie visi turi priesagas, kaip ir kituose vilniečių antroponimų kamienuose. Kiti *Sąrašo* vietos gyventojų asmenvardžiuose nerasti trumpinių kamienai *bar-eik-*, *bud-il-*, *ged-š-*, *gird-*, *mil-eik-*, *mil-iūn-*, *rad-ik-*, *rad-iš-* ir *rad-uk-* pasitaikė XVII amžiaus pradžios Vilniaus antroponimuose. Vis dėlto palyginus šių kamienų atvykėlių ir XVII amžiaus pradžios vilniečių onimų struktūrą matyti, kad sutampa tik kamienų *bar-eik-* ir *bud-il-* asmenvardžių struktūra, o kitų – skiriasi: atvykėlių onimai dažniau yra priesaginiai, turi kitas priesagas.

Taigi su XVII amžiaus pradžios antroponimų kamienais sutapusių onimų kamienus turėję imigrantai prisidėjo išlaikant Vilniui būdingas kamienų formas, žinomas iš ankstesnių šaltinių. Tai rodo ne tik tk universalumą ar ribotą jų priesagų inventorių, bet ir atspindi faktą, kad XVII–XVIII amžiais LDK teritorijoje funkcionavo nemažai tuos pačius kamienus, dažnai išplėstus skirtingomis priesagomis, turinčių onimų.

113 Tuo tarpu vietos gyventojų onimų yra ir su priesagomis: *-ecki* (kamienas *bil-*), *-evič* (kamienas *bud-*), *-ovič* (kamienas *žad-*) ir *-ovski* (kamienai *buin-*, *nor-*).

114 Kad kartais už naująjį miestietį laiduodavo jau anksčiau Vilniaus miestiečiu ta-

pęs jo giminaitis, pastebi Urbanavičius (2005, 60).

115 Iš jų išsiskiria *rim-š-k-*, *bud-il-*, turintys kituose *Sąrašo* tk nefiksuotas priesagas.

116 2 imigrantų kilmės vieta nebuvo nustatyta.

7.3. ATVYKĖLIŲ ANTROPONIMAI, TURINTYS KAMIENUS, SUTAPUSIUS SU VILNIAUS MIESTO, JO APYLINKIŲ GYVENTOJŲ DVK. Vilniuje kartu su imigrantais paplito ir asmenvardžių, kurių kamienai nesikartojo vienkamienuose *Sąrašo* antroponimuose. Su vietos dvikamienių vardų dėmenimis sutapusių kamienų onimais užrašyta daugiausia atvykėlių iš Vilniaus ir Trakų vaivadijų (atitinkamai po 9 ir 8 imigrantus), iš kitur – mažiau: iš Žemaitijos 4, iš Vitebsko vaivadijos 3, iš Prūsijos Kunigaikštystės 1 atvykėlis¹¹⁷; tai rodo didesnę imigraciją į Vilnių iš artimesnių vietovių.

Kamienų *bein-*, *gėl-* (ar *gel-*), *gėl-ot-* (ar *gel-ot-*), *gin-*, *gin-k-*, *got-*, *jog-*, *kan-*, *kin-*, *kin-k-*, *kir-*, *kir-k-*, *skir-k-* nepasitaikė vienkamienuose XVII amžiaus pradžios vietos gyventojų antroponimuose. Vis dėlto iš jų tik kamienas *gėl-ot-* (ar *gel-ot-*) turi priesagą *-ot-*, kurios nebuvo *Sąrašo* onimų tk, tačiau ją turi XVII amžiaus pradžios vilniečių antroponimų kamienai¹¹⁸. Kadangi tų pačių priesagų yra įvairių vietovių tk, tai rodo, kad kamienų priesagos yra universalios ir nepriklauso nuo vietovės.

Kitų atvykėlių asmenvardžių kamienai *gin-*, *gint-š-*, *saug-*, *tar-ol-*, *tar-ušk-*, *vain-*, *vain-il-*, *vaiš-k-* ir *vil-eik-* kartojosi XVII amžiaus pradžios vilniečių antroponimuose. Iš jų kamienų *vain-il-* ir *vil-eik-* asmenvardžiai sutapo su paveldimais XVII amžiaus vilniečių antroponimais, o kamienų *gin-*, *saug-*, *vain-* ir *vaiš-k-* asmenvardžiai skyrėsi struktūra, kamienų *gint-š-*, *tar-ol-*, *tar-ušk-* – priesagomis. Pridurtina, kad atvykėlių asmenvardžių kamienai *tar-ol-*, *tar-ušk-* turi priesagas *-ol-*, *-ušk-*, kurių nepasitaikė *Sąrašo* onimų tk, nors su jomis yra XVII amžiaus pradžios vilniečių antroponimų kamienų¹¹⁹. Tai rodo, kad dalis imigrantų asmenvardžių kamienų anksčiau buvo būdingi Vilniaus regionui.

Taigi dalis atvykėlių onimų, jų kamienų sutapo su XVII amžiaus pradžios vietos gyventojų antroponimais, jų kamienais. Tai atspindi faktą, kad minėti tokie patys tk ir jų priesagos buvo paplitę po daugelį LDK vietovių, nors didesnė juos turinčius gyventojų imigracija į Vilnių buvo iš šiam miestui artimų vietovių¹²⁰.

8. TK RAŠYBA. Rašybos ypatybės pristatomos remiantis vien tk, o jiems priskiriamų priesagų rašyba komentuojama toliau, nes pirmiausia siekiama palyginti tk ir dvk rašybą. Tk, kaip ir dvk, garsai skaičiuoti pagal asmenis, varijuojančius to paties asmens užrašymus komentuojant atskirai. Visi tirti tk su jų priesagomis pateikti *Priede*, nurodant jų kilmės asmenvardžius turėjusių asmenų skaičių.

Kaip ir paveldimi dvikamienių vardų, trumpinių kilmės asmenvardžiai *Sąrašo* rašyti lenkiškai, nors patys įvardijimai – lotyniškai ir lenkiškai. Aptariami trumpinių kilmės asmenvardžių kamienai atspindi Lietuvos lenkų kalbos, Zinkevičiaus vadina-

117 2 imigrantų kilmės vieta nebuvo nustatyta.

118 Žr. LA 239.

119 Dėl priesagos *-ol-* žr. LA 240–241, dėl *-ušk-* – LA 239.

120 Urbanavičius (2005, 248–266) nustatė, kad daugiausia naujųjų miestiečių į Vilnių atvyko iš Vilniaus vaivadijos, tai matyti ir iš naujųjų miestiečių asmenvardžių, kurie buvo trumpinių kilmės.

mos *polszczyzna litewska*¹²¹, vartojimo ypatybes, tarp kurių yra lietuvių ir subaltarusėjusios slavų kanceliarinės kalbos elementų, taip pat fiksuotų ir dvk¹²².

Iš *Sąrašo* asmenvardžių tk, kaip ir iš dvk, matyti tarminių regiono ypatybių. Onimuose atspindėtas <dz>, <c> vartojimas prieš *i* tipo vokalizmą, pavyzdžiui, kamienas *vyd-* perteikiamas <widz->, plg. avd. *Widzin* nm 1775 (3435), *žad-* – <zadz->, plg. avd. *Zadzis* nm 1670 (394), priesaga *-ait-* užrašoma <-ayc->, plg. avd. *Ginaycis* nm 1684 (984). Taip pat dvibalsis *an* užrašytas <un>, plg. avd. *Munkiewicz* nm 1684 (987), kietintas priebalsis *l* prieš *e* tipo vokalizmą, plg. avd. *Wiłeyko* ir kt.¹²³

8.1. BALSIO ŪŽRAŠYMAI. Tk rasti šie balsiai: dažniausi /a/ ir /i/ (atitinkamai 82 ir 68 asmenų užrašymuose), o /e/, /è/, /y/, /o/ ir /u/ buvo retesni (atitinkamai 4, 2, 4, 21 ir 23 asmenų užrašymuose). Šie balsiai kartojosi ir dvk.

/a/ tk dažniausiai užrašytas <o> 49×, o su šiuo balsiu itin dažnai pasitaikė kamienai *bar-*, *rad-*, perteikti <bor-> 20×, <rodz-> 22×. Rečiau /a/ užrašytas grafema <a> 27×, su kuria taip pat dažnai perteikti kamienai *bar-*, *rad-*, plg. <bar-> 5×, <radz-> 7×. Toks grafemų dažnumas atspindi įprastus /a/ perteikimo <a> ir <o> polinkius, matomus ir dvk užrašymuose¹²⁴, o grafemos varijuoja ir to paties asmens antroponimo su kamieniu *rad-*, kartą perteikto <radz->, kitą – <rodz->, užrašyme.

Kiti tk, kurie turi /a/, užrašytą <a>, asmenvardžiuose pasitaikė retai, o jų užrašymai buvo dvejopi. Vienių retų kamienų *al-*, *tar-* ir *žad-* balsis /a/ užrašytas vien <a>, plg. <al-> 2×, <tar-> 2×, <zad-> 1×, <zadz-> 2×. Iš jų kamieno *žad-* balsis buvo užrašytas taip pat <a>, kaip ir tokio paties dvk, tas rodo polinkį *žad-* balsį rašyti <a>¹²⁵. Kitų tk *kar-*, *man-* balsis dažniau buvo užrašytas su <a> nei su <o>. Taip pat kamienas *kan-* kartą užrašytas su <o>, kitą – su <a>. Atrodo, kad kamienų *kan-*, *man-*, retai pasitaikiusių ir dvikamienių vardų kilmės asmenvardžiuose, kur jų balsis užrašytas tik su <a>, rašyba patvirtina nusistovintį polinkį jų /a/ perteikti grafema <a>. Tuo tarpu tk <kar-> atspindi kitokias /a/ užrašymo tendencijas nei dažnas toks pats dvk, kur jis dažniausiai užrašytas su grafema <o>¹²⁶. Tai gali būti aiškintina tuo, kad *kar-* užrašymas <kor-> nusišlovėjo vien dvikamieniame varde *Karbutas*¹²⁷, o kituose onimuose *kar-* buvo rašomas ir su <a>, ir su <o>, kas atspindi įprastus /a/ užrašymo variacijas.

/a/ dar užrašytas <u> trumpinio kamiene *man-* 1×, kur grafemos <u> vartojimas motyvuojamas rytų aukštaičių vilniškių tarmės ypatybe (dėl to žr. anksčiau).

/o/ buvo užrašytas <a> 18×. Dažniausiai jis pasitaikė kamiene *nor-*, perteiktame <nar-> 17×. Toks /o/ užrašymas įprastas¹²⁸, nors dar pasitaikė ir /o/, užrašytas <o> 3×, kamienuose *nor-*, *got-*. Toks mažas grafemos <o> vartojimo dažnumas patvirtina nusistovintį balsio /o/ užrašymo polinkį grafema <a>, gerai atspindėtą dvk ir tk *nor-*.

121 Zinkevičius 1988, 115.

122 Daugiau žr. SR 308–309.

123 Dėl tarminių elementų dar žr. LA 94.

124 SR 309–310.

125 Dvikamienių vardų kilmės onimų su kamienais *al-* ir *tar-* *Sąrašė* nepasitaikė.

126 SR 321.

127 SR 301–302.

128 SR 310.

/e/ perteiktas digrafu <ie> 4× (vien kamieno *ged-* asmenvardžiuose), o tokie patys /e/ perteikimo polinkiai matyti ir iš kitų dvk¹²⁹. Toje pačioje pozicijoje po priebalsio /g/, atrodo, digrafu <ie> užrašytas ir /è/ 2× kamiene *gèl*-¹³⁰.

Kaip ir dvk¹³¹, tk balsiai /i/ ir /y/ užrašyti tomis pačiomis raidėmis: /i/ perteiktas <i> 42× ir <y> 13×, /y/ – <i> 3× ir <y> 1×. Dalis tik trumpinių kilmės asmenvardžiuose pasitaikiusių retų kamienų *bil-*, *kin-* ir atspindi tokį /i/ užrašymo variavimą. Retai *Sąrašo* trumpinių kilmės onimuose fiksuotų kamienų *gil-*, *kir-* balsis /i/ užrašytas <i>, *sir-* – <y>, balsis /y/ kamiene *žyg-* – <y>. Gali būti, kad šių kamienų balsių /i/, /y/ užrašymas irgi buvo nusistovėjęs.

Palyginus *Sąrašo* onimuose rastus tk su tais pačiais dvk, turinčiais balsius /i/ ir /y/, matyti, kad *Sąrašo* kamienų *gint-*, *skir-* balsis nuosekliai perteikiamas grafema <i>, o *rim-*, *rin-* – <y>. Dominuojanti /i/ perteikimą <i> dar atspindi retai dvikamieniuose varduose, kur buvo nuosekliai užrašyti su <i>, pasitaikę, bet *Sąrašo* dažni trumpinių kamienai *gin-*, *mil-*, *min-* (žr. *Priedą*) ir retesni – *vyd-*, *vil-*. Dėl to manytina, kad šių kamienų, ypač dažnų *Sąrašo* asmenvardžiuose, užrašymas tam tikra balsine grafema buvo nusistovėjęs.

Kitaip nei dvk, trumpinio kamieno *mil-* balsis /i/ užrašytas ir <e>, plg. <mel-> 1×. Toks jo perteikimas atspindėtas ir tų pačių žmonių, kurių asmenvardžiai turi tk *gin-*, plg. <gin-> ir <gen->, *min-*, plg. <men-k-> ir <min-k->, užrašymuose. /i/ užrašymą grafema <e> Zinkevičius motyvuoja atviru balsio /i/ tarimu ir pastebi, kad <e> dažniausia prieš sonantus¹³², tai matyti ir iš *Sąrašo* tk.

Tk /i/, kitaip nei dvk, dar užrašytas ir <ie>, plg. kamienus *gir-*, *gird-*, *mil-*, perteiktus <gier-k-> 1×, <gierdz-> 3×, <miel-> 2×. /i/ perteikimą digrafu <ie> Zinkevičius aiškina ta pačia priežastimi kaip ir /i/ užrašymą <e>, kartu teikdamas abiejų užrašymų pavyzdžius¹³³. /i/ užrašymą <ie> patvirtina ir to paties žmogaus asmenvardis su kamieniu *gir-*, kartą perteiktas <gir->, kitą – <gier->.

Kad /i/ buvo užrašomas <e> ar <ie>, remia *Sąrašo* tk *mil-*, kurį turi skirtingi asmenvardžiai, užrašymai <mel->, <miel->, taip pat *Sąrašo* vietovardžių¹³⁴ ir Zinkevičiaus tirtų XVII amžiaus pradžios antroponimų¹³⁵ užrašymai. Dėl to teigtina, kad <e> ir <ie> yra dėsningi, bet retesni /i/ atitikmenys, nepasitaikę *Sąrašo* dvk¹³⁶.

129 Žr. kamieno *ge-*, *gel-* asmenvardžius SR 310, 321.

130 Šis kamienas išskirtas sąlygiškai, remiantis dažniau pasitaikiusiu tokio pačiu dvk, nes su <giel-> 1×, <gieł-> 1× užrašytus asmenvardžius galima laikyti ir kamieno *gel-* vardais.

131 SR 311.

132 LA 100.

133 LA 100.

134 Pavyzdžiui, /i/ užrašytas <ie> oikonime *Gilbonys* (kaimas Panevėžio rajone), žr. įrašą z *okolicy zas Gielbany zwaney* 1785 (3977), o /i/ užrašytas <e> oikonime *Širvinta* (buvęs miestas Mažojoje Lietuvoje), žr.

įrašą z *miasta Szerwinty nazwanego* 1748 (2380) ir kitus.

135 Pavyzdžiui, /i/ perteiktą <ie> atspindi šaknies *bilt-* asmenvardis, užrašytas *Bieltowicz* (LA 125), /i/ perteiktą <e> – asmenvardis su dėmeniu *gird-*, užrašytas gen. sg. *Pogerdifa* (LA 179) ir t. t.

136 Tokia rašyba nėra būdinga vien Vilniaus krašto šaltiniams, nes, pavyzdžiui, /i/ užrašytą <e> galima matyti ir XVII amžiaus Lankeliškių parapijos oikonimo *Moliniškiai* antrajame skiemenyje, plg. *Malenisky*, *Maleniski*, *Maleniszki* ir kt. (žr. Maciejauskienė 2009, 176).

/u/ dėsningai užrašytas <u> 23×, tai fiksuota ir dvk. /u/ fiksuota tk *bud-*, *but-* ir *sur-*, iš kurių dviejuose pastaruosiuose dvikamienių vardų kilmės asmenvardžiuose /u/ nuosekliai rašytas <u>.

Taigi iš balsių užrašymų *Sąrašo* tk matyti, kad kaip ir dvk, /u/ nuosekliai perteikiamas <u>. Kaip ir dvk, /a/, /o/ ir /i/ dažniausiai perteikiami grafemomis <o>, <a> ir <i>, tačiau šie balsiai tk, dažniau nei dvk, užrašomi grafemomis <a>, <o> ir <y>. Toks skirtumas aiškintinas nevienodu tk ir dvk inventoriumi ir itin dažnu kai kurių onimų su šiais kamienais vartojimu. Taip pat iš kamienų su /i/, /y/ užrašymų matyti, kad tuo metu nusistovi polinkiai, su kokia grafema užrašyti šie balsį turinčius kamienus: su <i> – *gil-*, *gin-*, *gint-*, *kir-*, *mil-*, *min-*, *skir-*, *vyd-*, *vil-*, su <y> – *rim-*, *rin-*, *sir-*, *žyg-*. Tk dar atskleidė, kad /i/ gali būti užrašomas <e> ar <ie>, tai atspindi didesnę balsio /i/ perteikimo įvairovę.

8.2. DVIBALSIŲ UŽRAŠYMAI. Tk rasti dvibalsiai /au/, /ai/, /ei/ ir /ui/ (atitinkamai 12, 11, 2 ir 3 asmenų užrašymuose), iš jų /ui/ nefiksuotas *Sąrašo* dvk. Daugelis dvibalsių užrašyti pagal įprastas jų perteikimo ypatybes, aptartas pristatant dvk rašybą¹³⁷.

Dvibalsis /au/ tk, kaip ir dvk, dėsningai užrašytas <aw> 4×, <ow> 3× ir <au> 2×. Taip pat to paties žmogaus asmenvardyje kamienas *daug-* kartą buvo perteiktas <dawg->, kitą – <dowg->, tai atspindi /au/ užrašymo <aw> ir <ow> variacijas. Taigi iš tk *daug-*, *gaud-*, *saug-* matyti tokia pati dvibalsio užrašymo įvairovė kaip ir aptartų dvk *dau-*, *sau-*, *taut-*¹³⁸.

Kitaip nei dvk, /au/ užrašytas ir <iew>, plg. <dziewk-sz-> 1×. Toks užrašymas greičiausiai yra Lietuvos lenkų kalbos ypatybė, matoma ir iš balsio /a/, tirtuose dvk užrašyto <e>. Tai aiškinama lietuvių kalbos ir baltarusių tarmių poveikiu Lietuvos lenkų kalbai¹³⁹. /au/ užrašoma <iew> retai, bet tokių atvejų pateikia ir Zinkevičius, kuris juos laiko atsiradusiais dėl lenkinimo¹⁴⁰.

/ai/ užrašytas <oy> 9×, <ay> 1× ir <ey> 1×, tai būdinga ir tirtų dvk užrašymams. Išskyrus monoftongizavimo atvejus, kai /ai/ *Sąrašo* dvk užrašytas <a>, <o>, /ai/ tk, kaip ir tuose pačiuose dvk, buvo perteiktas taip pat: *gail-* – su <ay> 2×, *vain-* – su <oy> 6×, *vaiš-* – su <ey> 1×, <oy> 1×. Tai taip pat rodo nusistovint atskirų kamienų užrašymo variantus.

Kitaip nei dvk, /ai/ buvo užrašytas , plg. *vaišn-*, užrašytą <wolszn->. Toks užrašymas laikytinas hipernormalizmu, nes kitų tyrėjų darbuose tokio dėsningo /ai/ perteikimo atvejų nepasitaikė (?)¹⁴¹.

/ei/ fiksuotas tik kamiene *bein-*, kuriame užrašytas <ay> 1×, <oy> 1×. *Sąrašo* dvk, turintys /ei/, šiais digrafais neužrašyti, tačiau tokių /ei/ perteikimo atvejų yra Zinke-

137 SR 311.

138 SR 312.

139 Turska 1995 [1930], 226, taip pat SR 312.

140 LA 98. Dėl /d/ užrašymo <dz> ir su juo susijusios <i> žr. toliau.

141 Negalima atmesti ir minties, kad /ai/ užrašymas yra asmenvardžio išskaitymo klaida.

vičiaus tirtuose XVII amžiaus pradžios asmenvardžiuose¹⁴², kurių dalį jis laiko rytų aukštaičių tarmės ypatybe. Taip pat asmenvardžių priesagos *-eik-*, Zinkevičiaus tirtuose antroponimuose dažniausiai užrašytos <eyk>, dvibalsis /ei/ dar yra užrašytas <ay>, <oy>¹⁴³. Taigi /ei/ perteikimo atvejai <ay> ar <oy> atspindi tarmines rytų aukštaičių ypatybes, o pirmojo digrafo nario variacija rodo /a/ užrašymo dėsningumą.

/ui/ trumpinio kamiene *buin-* užrašytas <uy> 2x, taip pat to paties asmens įvardijime perteiktas <uy>, <ui>, <yu>, kur pastarasis laikytinas korektūros klaida, atsiradusia sukeitus vietomis raides. Nors dvibalsio /ui/ ir nepasitaikė aptartuose dvk, tačiau jo užrašymai <ui> ir <uy> yra dėsningi¹⁴⁴, o matomas <y> ir <i> variavimas galėjo atsirasti dėl lietuvių kalbos ortografijos įtakos¹⁴⁵.

Taigi *Sąrašo* tk /au/ perteikiamas <aw>, <ow>, <au>, /ai/ – <oy>, <ay>, <ey> taip pat kaip ir dvk, tai matoma ir iš kitų lenkų kalba rašytų šaltinių. Dvibalsio /ai/ užrašymai patvirtina nusistovinčius kamienuų rašybos variantus, matomus ir iš dvk: *gail-* su <ay>, *vain-* – su <oy>, *vaiš-* – su <ey>, <oy>. /au/ užrašymo <iew>, taip pat /ei/ perteikimo <ay>, <oy> nepasitaikė dvk, bet iš Zinkevičiaus darbų matyti, kad taip perteikti šiuos dvibalsius įprasta, nors tokie jų užrašymai yra retesni. Taigi šių dvibalsių, esančių tk, užrašymai papildė anksčiau aptartą dvibalsių /au/, /ei/ užrašymo įvairovę. /ui/ perteikimas <uy>, <ui> taip pat įprastas, nors ir nerasta ši dvibalsį turinčių dvk.

8.3. PRIEBALSIŲ UŽRAŠYMAI. *Sąrašo* tk kartojosi tie patys priebalsiai kaip ir dvk. Daugelis jų užrašyti tokiomis pačiomis grafemomis kaip ir dvk.

Kai kurie tk priebalsiai nuosekliai perteikti rašmenimis, kurie yra vienodi lenkų ir lietuvių kalbose. Pirmiausia tai priebalsiai /r/ ir /m/, užrašyti <r> 106x¹⁴⁶ ir <m> 41x, kurių užrašymai nevarijavo nei dvk, nei tk.

Prie priebalsių, perteiktų lietuvių ir lenkų kalbos rašmenimis, priskirtinas ir /b/, kuris kitaip nei dvk, užrašytas vien 55x, taigi dvk pasitaikę jo perteikimo atvejai <p>, <bh> yra reti¹⁴⁷. Čia skirtinas priebalsis /j/, trumpinio kamiene *jog-* užrašytas <j> 1x ir nerodantis grafemų <j> ir <i> variacijos žodžio pradžioje, matomos iš ka-

142 /ei/ perteiktas <ay> yra, pavyzdžiui, šaknų *greič-*, *leik-*, *leiš-*, *šlein-*, *žeim-* asmenvardžiuose, žr. užrašymus *Graicowa* (LA 145), *Łayk* (LA 165), *Łaykayciowna* (LA 165), *Layfis* (LA 165), *stajnis* (LA 207), *Žaim* (LA 223), ir <oy>, pavyzdžiui, šaknies *leid-* asmenvardyje, žr. užrašymą *Loydina* (LA 165).

143 Priesagos *-eik-* dvibalsis /ei/ yra perteiktas <ay>, pavyzdžiui, avd. *Możaykowna* (LA 171), ir <oy>, pavyzdžiui, avd. *Doboyka* (LA 132), *Miłoykowa* (LA 173), *wiloyko* (LA 218).

144 LA minimuose onimuose /ui/ taip pat dažnai užrašomas <ui>, pavyzdžiui, žr. LA 217 avd. *Buinoras*, užrašytą *Buinar*, ar <uy>, pavyzdžiui, žr. LA 218 avd. *Buivydas*, užrašytą *Buywyd*.

145 Dėl /i/ užrašymo <y> ir <i> žr. SR 311.

146 Atvejis, kai to paties asmens įvardijime varijavo grafemos <R> ir <K>, žr. *Sąrašo* 2815 įrašą (*Ucz. Krzysztof Rodziewicz [Kodziewicz] słodownik, 1757*), gali būti apsirikimas, atsiradęs tą patį asmenį užrašant į skirtingas knygas.

147 SR 313–314.

mienu, fiksuotų *Sąrašo* dvikamienių vardų kilmės asmenvardžiuose¹⁴⁸. Šie priebalsiai, kitaip nei dvk, tk užrašyti invariantiškai. Invariantiškai rašomas ir priebalsis /v/, tk nuosekliai perteiktas lenkų kalbos grafema <w> 15×, o /v/ žymėjimo <v>, kaip dvk, nepasitaikė.

Tokie patys kaip ir dvk varijuojantys priebalsių /s/, /š/ ir /ž/ užrašymai matyti ir tk¹⁴⁹. /ž/ užrašytas <z> 4×, neskirti /s/ ir /š/, nes /s/ perteiktas <s> 8×, <sz> 1×, /š/ – <sz> 1× ir dar vieno to paties asmens įvardijime kartą užrašytas <s>, kitą – <sz>. Tuose pačiuose dvk ir tk /ž/ visada perteiktas <z> (kamienas *žad-*), /s/ – <s> (kamienas *skir-*), taip pat /s/ rašytas dažniau <sz> (kamienas *sur-*), /š/ – <sz> (kamienas *vaiš-*). Dėl nuosekliai teiktų grafemų manytina, kad šie užrašymai atspindi nusistovinę minėtų kamienų priebalsių rašybą. Kaip ir dvk, taip ir tk dažnesni buvo /s/ užrašymo <s>, /š/ užrašymo <sz> atvejai. Tai matyti ir iš trumpinių kamienų *saug-*, *sir-*, *vaišn-*, *žyg-*, kurie nefiksuoti *Sąrašo* dvikamienių vardų kilmės onimuose.

Priebalsis /k/ buvo perteiktas grafemomis <k> 19×¹⁵⁰, <c> 2×, iš kurių pastarosios vartojimas kamienne *kar-*, kaip ir dvikamienių vardų kamieno *kant-* atveju, aiškintinas lotynų kalbos įtaka¹⁵¹. Kaip ir dvk, /n/ dažniausiai užrašytas lietuvių ir lenkų kalboms įprasta <n> 67×¹⁵² ir taip pat to paties asmens kamieno *kant-* užrašyme kartą pavartota <n>, o kitą – lenkų raidynui būdingas minkštasis <ń> kaip ir to paties asmens dvikamienių vardų kamieno *vain-* užrašymo atveju¹⁵³.

Dar kiti tk priebalsiai dažniausiai perteikti tokiomis pačiomis raidėmis kaip ir dvk, bet pasitaikė ir kitokių jų užrašymo atvejų. Kaip dvk, taip ir tk /l/ dažniausiai žymėtas <ł> 27×, tačiau gerokai rečiau nei dvk – <ł> 2×¹⁵⁴. Toks /l/ perteikimas sietinas su <ł> rašymo polinkiais atskiruose kamieniuose, nes ši grafema skirtingai rašyta tik tk ir dvk *gėl-*, *vil-*, o kitų su šia grafema užrašytų kamienų, išskyrus *gail-*, trumpinių kilmės asmenvardžiuose nepasitaikė. Taip pat digrafas <ll>, fiksuotas kamienne *mil-* ir nepasitaikęs dvk užrašymuose, randamas ir XVI–XVII amžių LDK raštuose¹⁵⁵.

/d/ užrašytas lietuvių ir lenkų kalbai įprasta grafema <d> 12×, o grafemų variacijų <d> ir <t>, kaip dvikamienių vardų kamieno *vyd-* užrašymuose, nepasitaikė. Tk priebalsis /d/ dažnai buvo perteiktas <dz> 43×, o dalis <dz> vartojimo atvejų (prieš *i* tipo vokalizmą) gali atspindėti lietuvių kalbos tarminę ypatybę (žr. anksčiau). Kiti atvejai, kai <dz> fiksuota prieš <ie>, <iu> (žr. asmenvardžių su kamienais *bud-*, *daug-š-*, *ged-*, *gird-*, *rad-*, *vyd-* užrašymus), laikytini lenkinimu¹⁵⁶. Dėl to, kad tie patys kamie-

148 SR 314.

149 SR 313.

150 Prie jų priskirtas ir trumpinio kamienne *daug-* dėl asimiliacijos vartojamas /k/, užrašytas <k> 7×.

151 SR 314 ir žr. ten pat 136 išn.

152 Atvejis, kai to paties asmens įvardijime varijavo grafemos <n> ir <k>, žr. *Sąrašo* 3375 įrašą (*ucz. Kazimierza Woyskiewicza*

[*Woysniewicza*] *maystra kunsztu krawieckiego obywatela Wil., 1773*), gali būti apsirikimas, atsiradęs tą patį asmenį užrašant į skirtingas knygas.

153 SR 314.

154 SR 314.

155 Palionis 1967, 48–50; Palionis 1995, 31–32.

156 LA 100.

nai *bud-*, *gird-*, *rad-* ir *vyd-* (plg. atitinkamai <budz->, <gierdz->, <radz->, <rodz-> ir <vidz->) vienodai buvo užrašyti prieš <i> ir <ie>, <iu>, spėtina, kad kai kurie užrašymai su <dz> galėjo atspindėti ne tik tarminę ypatybę, bet ir lenkinimą.

Taip pat /t/ buvo užrašytas vien <t> 10×; nepasitaikė digrafo <tt> vartojimo atvejų¹⁵⁷. Kamieno *but-* finalė buvo užrašyta ir <c> 3×¹⁵⁸, kurios vartojimas greičiausiai laikytinas lenkinimu, nes kamienų <c> visada rašytas prieš <(i)e>.

/g/ dažniausiai užrašytas <g> 23×. Vis dėlto kamienne *gaid-*, kurio nėra tarp *Sąrašo* dvk, jis perteiktas ir <k> 1×, plg. <kowd->, to nepasitaikė dvk. Tokį atvejį, kai lenkų kalba rašytuose šaltiniuose to paties asmens įvardijime /g/ užrašomas ne tik <g>, bet ir <k>, pastebėjo jau Maciejauskienė¹⁵⁹. Spėtina, kad toks /g/ perteikimo atvejis <k> lenkų kalba užrašant asmenis išliko dėl to, kad tokia grafema priebalsis /g/ buvo užrašomas ir slavų kanceliarine kalba¹⁶⁰, taigi taip rašyta dėl ankstesnės rašybos tradicijos įtakos. Taip pat kamienne *got-* priebalsis /g/ perteiktas <h> 1×. Tokio /g/ rašymo pasitaikė ir ankstesniuose Vilniaus miesto gyventojų užrašymuose¹⁶¹, kuriais remiantis ir kamieno užrašymą su <h> galima laikyti kanceliarinės slavų kalbos resp. baltarusiškos tarties įtakos padarinium¹⁶².

Tk, kitaip nei dvk, dar rasta afrikata /č/, užrašyta <cz> 7×, dėsningai vartojama kamienuose *but-š-*, *gint-š-* ir *kant-š-*. Tačiau kamieno *ged-š-*, perteikto <giec->, asmenvardis liudija <c> 3× vartojimą vietoj <cz>, tai matyti ir iš XVII amžiaus pradžios asmenvardžių¹⁶³. Toks grafemų <c> ir <cz> varijavimas pastebėtas kitų autorių¹⁶⁴ ir laikytinas įprastu reiškiniu.

Taigi priebalsiai /b/, /d/, /g/, /j/, /k/, /l/, /m/, /n/, /r/, /s/, /š/, /t/, /v/, /ž/, fiksuoti *Sąrašo* tk, užrašomi taip pat kaip ir dvk. Dalis šių priebalsių (/b/, /d/, /j/, /v/) neturi retesnių užrašymo variantų, pastebėtų dvk. Vis dėlto iš priebalsių /d/, /g/, /l/ ir /t/ rašybos matyti, kad tk jie gali būti užrašomi ir kitomis grafemomis nei dvk. Priebalsių /d/ užrašymai <dz>, /g/ – <k>, <h>, /l/ – <ll>, /t/ – <c> papildo jų perteikimo įvairovę. Taip pat tik tk pasitaikė /č/ užrašymo <cz> ir <c> atvejų.

9. TK PRIESAGŲ RAŠYBA. Trumpinių kilmės asmenvardžiai nuo dvikamienių vardų kilmės antroponimų skiriasi prie kamienų pridėtomis jų balsinėmis ir priebalsinėmis priesagomis. Prie tk, fiksuotų *Sąrašo* asmenvardžiuose, buvo pridėtos

157 LA 100.

158 Šaknies *but-* asmenvardžių, užrašytų su *buc-*, plg. avd. *Bucinski*, gen. sg. *Buciewica*, gen. sg. *Bucowskiego* ir kt., teikia ir Zinkevičius (žr. LA 129).

159 Maciejauskienės (1991, 122–123) duomenimis, tas pats asmuo iš Dirvėnų 1786 m. buvo užrašytas *Girkont*, 1794 m. – *Kirkont*.

160 Sinkevičiūtė 2013, 124–125.

161 Asmenvardis su šaknimi *gaid-* yra užrašytas *Hoydi* (LA 139), su *gat-* – *Hatulowa* (LA

140) ir kt. Tokių /g/ užrašymo <h> atvejų pateikia ir Palionis (2008, 107–108), plg. avd. su šaknimi *gančar-* užrašytą *Hanczar*, su *grigor-* – *Hryhorowicz*, su *grišk-* – *Hryszkowa* ir kt.

162 LA 112.

163 Žr. LA 141 šaknies *geč-* asmenvardžius, užrašytus *Giecowicz*, *Gieczewska*.

164 Žr. LA 100; Maciejauskienė 1991, 133; Palionis 2003, 28 ir kt.

priebalsinės *-k-* 63¹⁶⁵, *-š-* 8^x, *-šk-* 1^x ir balsinės *-eik-* 9^x, *-el-* 1^x, *-il-* 4^x, *-ik-* 2^x, *-in-* 1^x, *-iš-* 2^x, *-ol-* 1^x, *-ot-* 1^x, *-(i)uk-* 4^x, *-(i)ul-* 5^x, *-uš-* 2^x, *-ušk-* 1^x, *-ut-* 1^x priesagos. Daugelis jų garsų užrašyti kaip *dvk* ir *tk*.

Iš priesagų balsių užrašymų matyti, kad kaip ir *tk* kartojosi */e/* užrašymas *<ie>* 1^x, */i/* – *<i>* 8^x, *<ie>* 1^x, */o/* – *<o>* 1^x, *<a>* 1^x, */u/* – *<u>* 8^x. Vis dėlto tik priesagose dėl pozicijos pasitaikė */iu/*, žymėtas *<u>* 1^x ir *<iu>* 4^x. Taip pat priesagose grafema *<i>* rašyta priklausomai nuo pozicijos, nes jos nėra po minkštojo priebalsio */l/*, užrašyto *<l>*, plg. avd. *Milukiewicz* I 1661 (7). Kitais atvejais grafema *<i>* 4^x, žymint minkštumą, prieš *<u>* rašyta nuosekliai visada po *<dz>*, kuri nebuvo kietinta¹⁶⁶. *Tk* priesagų dvi-balsis */ei/* taip pat užrašytas kaip ir kamienuose *<ey>* 9^x. Daugelis priesagų priebalsių užrašyti kaip ir asmenvardžių kamienuose: dažniausiai pasitaikė */k/*, užrašytas *<k>* 79^x, taip pat kiti priebalsiai – */l/*, užrašytas *<l>* 4^x, *<l̥>* 5^x, *<ł̥>* 1^x, */š/* – *<sz>* 13^x, *<s>* 1^x, */t/* – *<t>* 2^x, */n/* – *<n>* 1^x.

Taigi *tk* priesagose pasikartoję garsai užrašomi tomis pačiomis grafemomis kaip ir onimų kamienuose, tai atspindi dėsningus jų perteikimo atvejus, jos nėra atsi-tiktinės.

10. IŠVADOS. 1. Pagal *Sąrašo* asmenvardžius nustatytas Vilniaus miesto, jo apylinkių onimų *tk* paveldas. Vieni šių kamienų *gail-*, *gaud-*, *ged-*, *gird-ik-*, *gir-k-*, *kant-š-*, *mil-iuk-*, *mil-k-*, *min-*, *min-ut-*, *rim-*, *rim-š-*, *sir-*, *vyd-*, *vyd-in-* ir *žyg-el-* rasti vietos gyventojų įvardijimuose, kiti kamienai *al-uk-*, *bar-*, *bar-k-*, *bil-*, *bud-*, *buin-*, *but-*, *but-k-*, *but-š-* (ar *bud-š-*), *daug-š-*, *gil-*, *kar-*, *man-k-*, *mil-*, *min-k-*, *nor-*, *nor-eik-*, *nor-k-*, *nor-uš-*, *rad-*, *rin-k-*, *sur-*, *vaišn-* ir *žad-* pasitaikė ne tik vietos gyventojų, bet ir atvykėlių onimuose. Iš jų kamienai *al-uk-*, *bar-*, *bud-*, *but-š-* (ar *bud-š-*), *daug-š-*, *ged-*, *gird-ik-*, *kant-š-*, *mil-k-*, *min-*, *min-k-*, *min-ut-*, *vaišn-*, *vyd-* ir *vyd-in-* yra žinomi tik iš *Sąrašo* onimų ir jais pildytinas Zinkevičiaus išskirtas vietos *tk* inventorius.

Vien tik *Sąrašo* atvykėlių onimuose rasti kamienai *bar-eik-*, *bein-*, *bud-il-*, *bud-ul-*, *daug-*, *ged-š-*, *gėl-* (ar *gel-*), *gėl-ot-* (ar *gel-ot-*), *gin-*, *gin-k-*, *gint-š-*, *gir-ul-*, *gird-*, *got-*, *jog-*, *kan-*, *kin-*, *kin-k-*, *kir-*, *kir-k-*, *man-*, *mil-eik-*, *rad-ik-*, *rad-iš-*, *rad-uk-*, *rad-ul-*, *rim-š-k-*, *saug-*, *skir-k-*, *tar-ol-*, *tar-ušk-*, *vain-*, *vain-il-*, *vaiš-k-* ir *vil-eik-*. Jie panašūs į vietos gyventojų asmenvardžių kamienus, daugelis nuo jų skiriasi tik kamieno priesagomis.

2. Iš pasikartojančių tų pačių žmonių įvardijimų matyti, kad tie patys asmenys visada užrašyti asmenvardžiais su tomis pačiomis priesagomis arba be jų, taigi tų pačių asmenų įvardijimai yra stabilūs. Didžioji dalis trumpinių kilmės antroponimų turi priesagas (205 iš 227), iš kurių dažniausi yra patronimai, turintys priesagą *-evič*.

165 Vienu atveju to paties žmogaus asmenvardyje kamienas *mil-*, perteiktas *<miel->*, yra užrašytas su priesaga *-k-*, o kitu atveju – be jos.

166 Tai taip pat matoma ir iš Palonio (2003, 32–33) tirtų onimų įrašų.

Retesni yra priesaginiai asmenvardžiai su nepatroniminėmis priesagomis, iš kurių dažniausios yra elementą *-sk-* turinčios priesagos. Pasitaikė ir nepriesaginių asmenvardžių, kurių mažas skaičius greičiausiai rodo raštininkų polinkį trumpus antroponimų kamienus dažniau nei ilgus plėsti priesagomis. Kitaip nei dvikamienių vardų, trumpinių kilmės asmenvardžiuose išliko ir lietuviškų galūnių *-is*, *-a*, matyti jų slavavimo pėdsakų, taip pat vienu priesagų keitimo kitomis atveju, tą liudija onimų elementai *-ov*, *-ev-*.

3. *Sąrašo* vietos gyventojų asmenvardžių patroniminės priesagos liudija, kad vilniečių trumpinių kilmės onimai dar nebuvo nusistovėję iki XVII amžiaus vidurio, nes tų pačių kamienų asmenvardžiai vėlesniu laiku turi kitas priesagas. Kitaip nei XVII amžiaus pradžioje, *Sąrašo* vietos gyventojų antroponimai dažniausiai turi priesagą *-evič*, daug rečiau – *-ovič*. Dalis vietos gyventojų asmenvardžiuose, fiksuotų *Sąrašo*, išlikusių tų pačių kaip XVII amžiaus pradžioje kamienų rodo, kad formuojantis paveldimiems trumpinių kilmės asmenvardžiams pastoviausia jų dalis buvo kamienas, o onimų priesagos nusistovėjo vėliau. Nuo XVII amžiaus vidurio vietoj asmenvardžių, sudarytų iš kamienų su balsinėmis savos kilmės priesagomis, radosi vis daugiau nepriesaginių tų pačių kamienų asmenvardžių su slaviškėmis priesagomis, tai atspindi prie kamieno pridėtų savos kilmės balsinių priesagų įvairovės mažėjimą.

4. Atvykėlių onimai, kurių kamienai sutapo su vietos gyventojų antroponimų kamienais, parodė, kad XVII–XVIII amžių LDK teritorijoje funkcionavo nemažai tos pačios struktūros tk turinčių asmenvardžių, kurie dažnai skyrėsi slaviškos kilmės priesagomis. Dėl to, kad dalis atvykėlių asmenvardžių yra tos pačios struktūros kaip ir tuos pačius kamienus turinčių vietos gyventojų antroponimai, tai spėta, kad kai kurie imigrantai galėjo būti tų pačių šeimų nariai, anksčiau atvykę į Vilnių. Tų pačių kaip ir vietos gyventojų kamienų onimai su kitomis priesagomis taip pat gali liudyti tų pačių šeimų narių antroponimus, o jų struktūra atspindi asmenvardžių raidą tose vietovėse, iš kurių jie atvyko: tk tapus stabiliomis asmenvardžių dalimis, jų priesagos dar varijavo. Kita vertus, imigrantų asmenvardžiai galėjo sutapti su vietos gyventojų onimais dėl to, kad Vilniuje į dokumentus užrašant atvykėlius jų onimų priesagos keistos jas derinant prie tų pačių kamienų vietos gyventojų antroponimų priesagų.

Kiti atvykėlių onimai turėjo kamienus, kurie nuo vietos gyventojų antroponimų kamienų skyrėsi priesagomis, taigi dėl atvykėlių didėjo kamienų su skirtingomis priesagomis variantiškumas. Taip pat Vilniuje kartu su imigrantais paplito ir asmenvardžių, kurių kamienai nesikartojė vienkamieniuose *Sąrašo* antroponimuose, tik sutapo su vietos dvikamienių vardų dėmenimis. Kai kurie šių atvykėlių onimų kamienai, nepasitaikę vietos gyventojų *Sąrašo* asmenvardžiuose, buvo XVII amžiaus vilniečių įvardijimuose. Taip imigrantai prisidėjo išlaikant būdingas Vilniui kamienų formas, žinomas iš ankstesnių šaltinių.

5. Vietos gyventojų trumpinių kilmės onimų, esančių *Sąrašė*, kamienai dažnai užrašyti tomis pačiomis grafemomis ir digrafais kaip dvk. /u/ užrašytas <u>, /e/, /è/ – <ie>, taip pat /a/, /o/ ir /i/ dažniausiai perteikti grafemomis <o>, <a> ir <i>, nors šie balsiai tk dažniau nei dvk užrašomi ir grafemomis <a>, <o> ir <y>. Kaip ir dvk, tk varijavo /au/ perteikimas <aw>, <ow>, <au>, /ai/ – <oy>, <ay>, <ey>. Daugelis tk priebalsių užrašyti tokiomis pačiomis grafemomis kaip ir dvk: /m/ – <m>, /r/ – <r>, /ž/ – <z>, neskirti /s/ ir /š/, perteikti <sz>, <s>, taip pat /k/ dažniau užrašytas <k>, rečiau <c>, /n/ – dažniau <n> ir rečiau <ń>, /l/ – dažniau <l> ir retai <ł>. Dar /b/ perteiktas , /d/ – <d>, /g/ – <g>, /j/ – <j>, /t/ – <t>, /v/ – <w>, iš to matyti, kad tk nepasitaikė dvk rastų retesnių šių priebalsių perteikimo atvejų. Tk priesagose taip pat kartojosi dalies šių garsų užrašymai. Taigi daugelis tk, jų priesagų garsų užrašyti kaip ir *Sąrašo* dvk garsai, tai rodo jų sistemiską perteikimą ir patvirtina, kad grafemos, vartotos užrašant kamienus, nėra atsitiktinės.

6. Kita dalis tk garsų užrašyti kitaip nei dvk: /i/ perteiktas <e>, /a/ – <u>, <ie>, /au/ – <iew>, /ei/ – <ay>, <oy>, /d/ – <dz>, /t/ – <c> dėl vietos lietuvių ir lenkų kalbų tarmių poveikio. /l/ užrašytas digrafu <ll> kaip ir XVI–XVII amžių LDK raštuose, ankstesnę slavų kanceliarinės kalbos rašybą gali atspindėti /g/ perteikimas <k>, <h>. Dar tk fiksuotas /ui/, dėsningai užrašytas <uy>, <ui>, ir /č/, kurio užrašymai rodo <cz> ir <c> variaciją. Tik priesagose dėl pozicijos pasitaikė /iu/, žymėtas <u> ir <iu>. Taip pat kamienų priesagų grafema <i> žymėta priklausomai nuo pozicijos, nes jos nėra po minkštojo <l>, nors kitais atvejais, žymint minkštumą, <i> rašyta nuosekliai. Vis dėlto kitokių nei dvk garsų perteikimo atvejų, išskyrus /d/ užrašymą <dz>, yra mažai, dėl ko ir galėjo nepasitaikyti dvk užrašymuose.

Šaltiniai ir literatūra:

- BŪGA, K[AZIMIERAS], 1958 [1911]: „Apie lietuvių asmens vardus“, *Kazimieras Būga, Rinktiniai raštai 1*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 201–269.
- DvAT – Daiva Sinkevičiūtė, *Lietuvių doikamienių asmenvardžių trumpiniai ir jų kilmės pavardės*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006.
- GARLIAUSKAS, VIDAS, 1998: „Lietuviškos oikonimų lytys nelietuviškuose XVI–XIX a. šaltiniuose“, *LKK* 40, 123–204.
- GARLIAUSKAS, VIDAS, 2004: *XVII a. Molėtų bažnyčios krikšto ir santuokos metrikų knyga*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- JURKĖNAS, JUOZAS, 1966: Юозас Юркенас, *Древние сложные имена в письменных памятниках Великого Княжества Литовского* (daktaro disertacija, rankraštis), Vilnius.
- LA – Z[igmas] Zinkevičius, *Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje*, Vilnius: Mokslo, 1977.
- LAVD – Zigmas Zinkevičius, *Lietuvių asmenvardžiai*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2008.

- LESKIEN, AUGUST, 1914–1915: „Die litauischen zweistämmigen Personennamen“, *IF* 34, 296–333.
- LKŽe – *Lietuvių kalbos žodynas* (t. I–XX, 1941–2002): elektroninis variantas, redaktorių kolegija: Gertrūda Naktinienė (vyr. redaktorė), Jonas Paulauskas, Ritutė Petrokienė, Vytautas Vitkauskas, Jolanta Zabarskaitė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005 (www.lkz.lt/).
- LVKŽ – Kazimieras Kuzavinis, Bronys Savukynas, *Lietuvių vardų kilmės žodynas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2007.
- MACIEJAUSKIENĖ, VITALIJA, 1991: *Lietuvių pavardžių susidarymas XIII–XVIII a.*, Vilnius: Mokslo.
- MACIEJAUSKIENĖ, VITALIJA, 1997: „Vienkamieniai lietuviškos kilmės vardai XVI amžiuje“, *Darbai ir dienos* 4(13), 112–134.
- MACIEJAUSKIENĖ, VITALIJA, 2009: „Oikonimai Lankeliškių parapijos XVII amžiaus bažnytinėje knygoje“, *Alt* 11, 159–188.
- PALIONIS, JONAS, 1967: *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVIII a.*, Vilnius: Mintis.
- PALIONIS, JONAS, 1995: *Lietuvių rašomosios kalbos istorija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- PALIONIS, JONAS, 2003: *XVII a. antrosios pusės Punios parapijos asmenvardžiai ir vietovardžiai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- PALIONIS, JONAS, 2008: *XVII a. pabaigos – XVIII a. pirmosios pusės Punios parapijos asmenvardžiai ir vietovardžiai*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- RAGAUSKAITĖ, ALMA, 1999: „XVI a. II pusės Kauno miestiečių lietuviškos kilmės asmenvardžiai“, *ALL* 41, 145–158.
- RAGAUSKAITĖ, ALMA, 2005: *XVI–XVIII a. kauniečių asmenvardžiai*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
- SALYS, ANTANAS, 1983 [1933]: „Mūsų lietuviškieji vardai“, *Antanas Salys, Raštai 2. Tikriniai vardai*, Roma: Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija, 267–284.
- SEM 1 – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowycz. Część 1. Odapelatywne nazwy osobowe*, opracowała Aleksandra Cieślíkowa, Kraków: Wydawnictwo Naukowe DWN, 2000.
- SEM 5 – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowycz. Część 5. Nazwy osobowe pochodzenia niemieckiego*, opracował Zygmunt Klimek, Kraków: Wydawnictwo Naukowe DWN, 1997.
- SINKEVIČIŪTĖ, DAIVA, 2005a: „Vienkamieniai asmenvardžiai su bl. *but*-(C)- ir jų kilmė“, *Blt* 5 priedas, 215–228.
- SINKEVIČIŪTĖ, DAIVA, 2005b: „Vienkamieniai asmenvardžiai su lie. *darg*:- jų pamatas ir ryšiai su dvikamieniais asmenvardžiais“, *Blt* 40(1), 99–111.
- SINKEVIČIŪTĖ, DAIVA, 2006: „Dvikamienių vardų trumpinių paveldas vilniškių areale“, *Blt* 41(2), 341–351.
- SINKEVIČIŪTĖ, DAIVA, 2009: „Pastabos dėl žemaičių trumpinių kilmės pavardžių, kilusių iš avd. *Gedrimas*“, *Blt* 44(2), 347–353.

- SINKEVIČIŪTĖ, DAIVA, 2013: „Dėl nesutrumpėjusių dvikamienių asmenvardžių kamieno *gaud-* variantų lietuvių kalboje“, *Blt* 48(1), 119–128.
- SINKEVIČIŪTĖ, DAIVA; VESLAVA RAČICKAJA, 2014: „Jono vardas paveldimuose Vilniaus naujų miestiečių ir laiduotojų 1661–1795 m. sąrašo asmenvardžiuose“, *Blt* 49(2), 331–344.
- SMOCZYŃSKI, WOJCIECH, 2001 [1982]: „Les noms de famille polonais d’origine lituanienne“, *Wojciech Smoczyński, Język litewski w perspektywie porównawczej. Baltica Varsoviensia* 3, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 461–468.
- SR – Daiva Sinkevičiūtė, Veslava Račickaja, „Lietuvių dvikamienių vardų kilmės asmenvardžiai ir jų kamienų užrašymo ypatybės Vilniaus naujų miestiečių ir laiduotojų 1661–1795 metų sąrašė“, *ALT* 16, 2014, 295–322.
- TURSKA, HALINA, 1995 [1930]: *O powstaniu polskich obszarów językowych na Wileńszczyźnie*, Vilnius: Mintis.
- URBANAVIČIUS, AGNIUS, 2005: *Vilniaus naujieji miestiečiai 1661–1795 m.*, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla.
- URBANAVIČIUS, AGNIUS, 2009: *Vilniaus naujieji miestiečiai 1661–1795 metais. Sąrašas*, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla.
- ZINKEVIČIUS, ZIGMAS, 1988: *Lietuvių kalbos istorija 3. Senųjų raštų kalba*, Vilnius: Mokslas.
- ZINKEVIČIUS, ZIGMAS, 1997: „XVII a. dvarų inventoriai – Rytų Lietuvos antroponimikos ir demografijos šaltinis“, *LKK* 38, 63–80.

Daiva Sinkevičiūtė

LITHUANIAN PERSONAL NAMES OF HYPOCORISTIC ORIGIN
AND THEIR SPELLING PECULIARITIES IN THE 1661–1795 LIST
OF VILNIUS’S NEW CITIZENS AND WARRANTORS

Summary

This article continues my analysis of Lithuanian proper names of the citizens of Vilnius in the seventeenth to eighteenth century focusing on names of hypocoristic origin. The hypocoristic stems *gail-*, *gaud-*, *ged-*, *gird-ik-*, *gir-k-*, *kant-š-*, *mil-iuk-*, *mil-k-*, *min-*, *min-ut-*, *rim-*, *rim-š-*, *sir-*, *vyd-*, *vyd-in-*, and *žyg-el-* were inherited and belonged to the citizens of Vilnius and its surroundings. Also the stems *al-uk-*, *bar-*, *bar-k-*, *bil-*, *bud-*, *buin-*, *but-*, *but-k-*, *but-š-* (or *bud-š-*), *daug-š-*, *gil-*, *kar-*, *man-k-*, *mil-*, *min-k-*, *nor-*, *nor-eik-*, *nor-k-*, *nor-uš-*, *rad-*, *rin-k-*, *sur-*, *vaišn-*, and *žad-* were inherited; they are found not only among locals, but also among newcomers. Some of these stems (*al-uk-*, *bar-*, *bud-*, *but-š-* or *bud-š-*, *daug-š-*, *ged-*, *gird-ik-*, *kant-š-*, *mil-k-*, *min-*, *min-k-*, *min-ut-*, *vaišn-*, *vyd-* and *vyd-in-*) are only known from the middle of the seventeenth century and now they complement Zigmąs Zinkevičius’ inventory of hypocoristic stems.

The stems *bar-eik-*, *bein-*, *bud-il-*, *bud-ul-*, *daug-*, *ged-š-*, *gėl-* (or *gel-*), *gėl-ot-* (or *gel-ot-*), *gin-*, *gin-k-*, *gint-š-*, *gir-ul-*, *gird-*, *got-*, *jog-*, *kan-*, *kin-*, *kin-k-*, *kir-*, *kir-k-*, *man-*, *mil-eik-*, *rad-ik-*, *rad-iš-*,

rad-uk-, *rad-ul-*, *rim-š-k-*, *saug-*, *skir-k-*, *tar-ol-*, *tar-ušk-*, *vain-*, *vain-il-*, *vaiš-k-*, and *vil-eik-* spread from newcomers' names. They are similar to the names of local citizens because most of them differ only in suffixes.

Most of the names of hypocoristic origin are suffixal (205 out of 227); the most common ones being patronymics, the majority of them with the suffix *-evič*. Suffixal names with non-patronymic suffixes are rarer and non-suffixal names are also present, though scarce. Their rarity may probably be explained by clerks' predisposition to expand short names with suffixes more often than longer ones.

Some of the local hypocoristic stems are the same as those from the beginning of the seventeenth century. But other later patronymic suffixes show that hypocoristic names did not stabilize until the middle of the seventeenth century. Their only fixed part was the stem, and the suffixes stabilized later. From the middle of the seventeenth century, we find more and more suffixless Lithuanian stems with Slavic suffixes (e.g. *Butkiewicz*) instead of stems with inherited Lithuanian suffixes (e.g. *Butkielewicz*). This shows a decrease in inherited suffixes added to the stem.

The abundance of names of the newcomers whose stem coincides with that of the locals' names shows that in the seventeenth- to eighteenth-century Grand Duchy of Lithuania there were many proper names with hypocoristic stems of the same structure, often differentiated only by suffixes of Slavic origin. From the fact that the hypocoristic stems of some newcomers are the same as the local ones, one may conjecture that some of the immigrants belonged to families that had settled in Vilnius earlier. On the other hand, it is also possible that the suffixes of newcomers' names were changed at the moment they were written down in Vilnius and were adapted to the local suffixes of the same stems—this might have been the reason their names conformed to those of the local population.

The newcomers added to the variation in the stems with different suffixes. Some of their name stems found in the seventeenth century are not found among the locals of the same period, but are registered for the locals in earlier documents. Thus, the seventeenth-century newcomers contributed to the preservation of traditional names typical for Vilnius.

The spelling of the suffixes of the hypocoristic names is for the most part the same as that of the compound names. The vowel /u/ is written as <u>; /e/, /è/ as <ie>; /a/, /o/, /i/ are more often written as <o>, <a>, <i> than as <a>, <o>, <y>, in contrast to compound names. Variation in the spelling of /au/ as <aw>, <ow>, <au> and of /ai/ as <oy>, <ay>, <ey> is also present. The consonants are written as follows: /b/ – , /d/ – <d>, /g/ – <g>, /j/ – <j>, /m/ – <m>, /r/ – <r>, /t/ – <t>, /v/ – <w>, /ž/ – <z>; /s/ and /š/ are not differentiated and are written both as <sz> and <s>; /k/ is written as <k> and <c>; /n/ – <n> and <ń>; /l/ – <l> and <ł>. These spellings show that the graphemes do not appear at random.

Other phonemes are spelled differently in hypocoristic stems and in compounds. Because of the influence of Lithuanian and Polish dialects /i/ is written <e>, <ie>; /au/ – <iew>; /ei/ – <ay>, <oy>; /d/ – <dz>; /t/ – <c>. /l/ is written as geminated <ll>, whereas /g/ is written as <k>, <h> due to the former East Slavic writing tradition. As some scholars have noticed,

the spellings /ui/ – <uy>, <ui> and /č/ – <cz>, <c> are found only in hypocoristic names. The grapheme <i> is written depending on its position: it is not found after <l> and <cz>, but is consistently used to mark palatalization. Other instances of rendering phonemes with a different grapheme are rare (except for /d/ – <dz>) and not found in the researched corpus.

DAIVA SINKEVIČIŪTĖ

Gauta 2016 m. liepos 13 d.

Baltistikos katedra

Vilniaus universitetas

Universiteto g. 5

LT-01513 Vilnius, Lietuva

el. p.: daiva.sinkeviciute@flf.vu.lt

PRIEDAS. TRUMPINIŲ KAMIENŲ, AGNIAUS URBANAVIČIAUS SUDARYTO SĄRAŠO ASMENVARDŽIUOSE, UŽRAŠYMAI¹⁶⁷

Tk	Tk užrašymai <i>Sąrašė</i>
al- 2×	<al-> 2× (plg. <al-uk-> 2×)
bar- 25×	<bar-> 5× (plg. <bar-> 2×, <bar-k-> 3×), <bor-> 20× (<bor-> 8×, <bor-eyk-> 1×, <bor-k-> 11×)
bein- 2×	<bayn-> 1× (plg. <bayn-> 1×), <boyn-> 1× (plg. <boyn-> 1×)
bil- 5×	<bil-> 3× (plg. <bil-> 3×), <byl-> 2× (plg. <byl-> 2×)
bud- 4×	<bud-> 2× (plg. <bud-> 1×, <bud-ul-> 1×), <budz-> 2× (plg. <budz-> 1×, <budz-ił-> 1×)
buin- 3×	<buyn-> 2× (plg. <buyn-> 2×), taip pat <buyn- [buin-, byun-] ¹⁶⁸ > 1×
but- 15×	<buc-> 3× (plg. <buc-> 3×), <bucz-> 5× (plg. <bucz-> 5×), <but-> 7× (plg. <but-k-> 7×)
daug- 9×	<dawg-> 1× (plg. <dawg-> 1×), <dauk-> 2× (plg. <dauk-s-> 1×, <dauk-sz-> 1×), <dawk-> 2× (plg. <dawk-sz-> 2×), <dowk-> 2× (plg. <dowk-sz-> 2×), <dziewk-> 1× (plg. <dziewk-sz-> 1×), taip pat <dawg- (dowg-) ¹⁶⁹ > 1×
gail- 2×	<gayl-> 2× (plg. <gayl-> 2×)
gaud- 1×	<kowd-> 1× (plg. <kowd-> 1×)
ged- 4×	<giec-> 3× (plg. <giec-> 3×), <giedz-> 1× (plg. <giedz-> 1×)
gėl- 2×	<giel-> 1× (plg. <giel-> 1×), <gieł-> 1× (plg. <gieł-at-> 1×)
gil- 2×	<gil-> 2× (plg. <gil-> 2×)
gin- 3×	<gin-> 2× (plg. <gin-> 1×, <gin-k-> 1×), taip pat <gin- [gen-]> 1×
gint- 1×	<gincz-> 1× (plg. <gincz-> 1×)
gir- 2×	<gier-> 1× (plg. <gier-k-> 1×), taip pat <gir- [gier-]> 1×
gird- 3×	<gierdz-> 3× (plg. <gierdz-> 2×, <gierdz-ik-> 1×)
got- 1×	<hot-> 1× (plg. <hot-> 1×)
jog- 1×	<jag-> 1× (plg. <jag-> 1×)
kan- 2×	<kan-> 1× (plg. <kan-> 1×), <kon-> 1× (plg. <kon-> 1×)
kant- 1×	<koncz-> 1× (plg. <koncz- [kończ-]> 1×)
kar- 5×	<car-> 2× (plg. <car-> 2×), <kar-> 1× (plg. <kar-> 1×), <kor-> 2× (plg. <kor-> 2×)

167 Kairėje lentelės grafoje pateikti tk ir nurodyta, kelių asmenų įvardijimuose jie buvo rasti. Dešinėje grafoje pajuodintu šriftu išskirti visi šių kamienų užrašymo variantai, skliaustuose nurodant visų su tuo variantu užrašytų kamienų struktūrą.

168 Čia pateikti laužtiniuose skliaustuose skirtingi to paties asmens kamieno užrašymo variantai, rasti skirtingose įrašų knygose.

169 Skliaustuose pateikti to paties asmens kamieno užrašymo variantai, fiksuoti skirtinguose *Sąrašo* įvardijimuose.

Tk	Tk užrašymai <i>Sqraše</i>
kin- 2×	< kin -> 1× (plg. <kin-> 1×), < kyn -> 1× (plg. <kyn-k-> 1×)
kir- 2×	< kir -> 2× (plg. <kir-> 1×, <kir-k-> 1×)
man- 6×	< man -> 4× (plg. <man-> 1×, <man-k-> 3×), < mon -> 1× (plg. <mon-k-> 1×), < mun -> 1× (plg. <mun-k-> 1×)
mil- 17×	< mel -> 1× (plg. <mel-> 1×), < miel -> 1× (plg. <miel-eyk-> 1×), < mil -> 13× (plg. <mil-> 10×, <mil-k-> 2×, <mil-uk-> 1×), < mill -> 1× (plg. <mill-> 1×), taip pat <miel-k- [miel-]> 1×
min- 15×	< min -> 14× (plg. <min-> 1×, <min-k-> 12×, <min-ut-> 1×), taip pat <men-k- [min-k-]> 1×
nor- 19×	< nar -> 17× (plg. <nar-> 2×, <nar-eyk-> 6×, <nar-k-> 7×, <nar-usz-> 2×), < nor -> 2× (plg. <nor-> 1×, <nor-k-> 1×)
rad- 31×	< radz -> 7× (plg. <radz-> 2×, <radz-isz-> 1×, <radz-iuk-> 1×, <radz-iul-> 1×, <radz-iuł-> 1×, <radz-iułł-> 1×), < rodz -> 22× (plg. <rodz-> 20×, <rodz-iek-> 1×, <rodz-isz-> 1×), taip pat <radz- [rodz-]> 1×, <rodz- [kodz-]> 1×
rim- 3×	< rym -> 3× (plg. <rym-> 1×, <rym-sz-> 1×, <rym-sz-k-> 1×)
rin- 5×	< ryn -> 5× (plg. <ryn-k-> 5×)
saug- 1×	< sawg -> 1× (plg. <sawg-> 1×)
sir- 2×	< syr -> 2× (plg. <syr-> 2×)
skir- 2×	< skir -> 2× (plg. <skir-k-> 2×)
sur- 4×	< sur -> 3× (plg. <sur-> 3×), < szur -> 1× (plg. <szur-> 1×)
tar- 2×	< tar -> 2× (plg. <tar-ol-> 1×, <tar-uszk-> 1×)
vain- 6×	< woyn -> 6× (plg. <woyn-> 3×, <woyn-ił-> 3×)
vaiš- 2×	< weysz -> 1× (plg. <weysz-k-> 1×), < woysz -> 1× (plg. <woysz-k-> 1×)
vaišn- 3×	< wolszn -> 1× (plg. <wolszn-> 1×), < woysz -> 1× (plg. <woysz-> 1×), taip pat <woysk- [woysn-, woysz-]> 1×
vyd- 3×	< widz -> 3× (plg. <widz-> 1×, <widz-in-> 2×)
vil- 1×	< wił -> 1× (plg. <wił-eyk-> 1×)
žad- 3×	< zad -> 1× (plg. <zad-> 1×), < zadz -> 2× (plg. <zadz-> 2×)
žyg- 1×	< zyg -> 1× (plg. <zyg-iel-> 1×)